

DIREKTIVA (EU) 2019/944 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
od 5. lipnja 2019.
o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije¹

Uključena i prilagođena Odlukom Ministarskog vijeća Energetske zajednice 2021/13/MC-EnC² od 30. studenog 2021. kojom se mijenja Aneks I. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice i uključuju Direktiva (EU) 2019/944 i Uredba (EU) 2019/941 u pravni okvir Energetske zajednice.³

POGLAVLJE I.
PREDMET I DEFINICIJE

Članak 1.
Predmet

Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za proizvodnju, prijenos, distribuciju i skladištenje energije te opskrbu električnom energijom, zajedno s odredbama o zaštiti potrošača, radi stvaranja istinski integriranih, konkurentnih, fleksibilnih, poštenih i transparentnih tržišta električne energije u [Energetskoj zajednici](#).

Koristeći se prednostima integriranog tržišta, ovom se Direktivom nastoje osigurati prihvatljive i transparentne cijene i troškovi energije za potrošače, visok stupanj sigurnosti opskrbe i neometan prijelaz na održiv energetske sustav s niskom razinom emisije ugljika. Njome se utvrđuju ključna pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje elektroenergetskog sektora [Energetske zajednice](#), posebno pravila o osnaživanju i zaštiti potrošača, otvorenom pristupu integriranom tržištu, pristupu trećih strana infrastrukturi prijenosa i distribucije, zahtjevima za razdvajanjem i pravila o neovisnosti regulatornih tijela [Ugovornih strana](#).

Ovom Direktivom utvrđuju se i načini suradnje između [Ugovornih strana](#), regulatornih tijela i operatora prijenosnih sustava u cilju stvaranja potpuno međusobno povezanog unutarnjeg tržišta električne energije na kojem se potiče integracija energije iz obnovljivih izvora, slobodno tržišno natjecanje i sigurnost opskrbe.

Članak 2.
Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) “kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac električne energije;
- (2) “veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju u svrhu daljnje prodaje unutar ili izvan sustava poslovnog nastana te osobe;
- (3) “krajnji kupac” znači kupac koji kupuje električnu energiju za vlastitu uporabu;
- (4) “kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje električnu energiju za potrošnju u vlastitom kućanstvu, isključujući komercijalne ili profesionalne djelatnosti;
- (5) “kupac koji nije kućanstvo” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju koja nije za uporabu u njezinu vlastitom kućanstvu, uključujući proizvođače, industrijske kupce, mala i srednja poduzeća, poslovne subjekte i veleprodajne kupce;

¹ Prilagođeni naslov Direktive odgovara članku 1. stavku 1. Odluke Ministarskog vijeća 2021/13/MC-EnC.

² Odluka 2021/13/MC-EnC izmijenjena je i dopunjena člankom 11. Odluke Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC od 15. prosinca 2022., čiji se članak 11. stavak 63. odnosi na članak 4. Odluke 2021/13/MC-EnC, kojim se vrše prilagođenja Uredbe (EU) 2019/944.

³ Prilagodbe donesene Odlukom Ministarskog vijeća 2021/13/MC-EnC istaknute su [plavom bojom](#).

- (6) “mikropoduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 2 milijuna EUR;
- (7) “malo poduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 10 milijuna EUR;
- (8) “aktivni kupac” znači krajnji kupac ili skupina krajnjih kupaca koji djeluju zajedno i koji troše ili skladište električnu energiju proizvedenu u vlastitom prostoru smještenom unutar definiranih granica ili ako [Ugovorne strane](#) to dopuštaju, u drugom prostoru ili koji prodaju električnu energiju koju sami proizvode ili sudjeluju u programima fleksibilnosti ili energetske učinkovitosti, uz uvjet da te djelatnosti nisu njihova primarna trgovačka ili profesionalna djelatnost;
- (9) “tržišta električne energije” znači tržišta koja uključuju izvanburzovna tržišta i burze električne energije, za trgovanje električnom energijom, kapacitetima, uslugama uravnoteženja i pomoćnim uslugama u svim vremenskim okvirima, uključujući terminska tržišta, tržišta za dan unaprijed i unutarodnevna tržišta;
- (10) “sudionik na tržištu” znači sudionik na tržištu kako je definiran u članku 2. točki 25. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (11) “energetska zajednica građana” znači pravni subjekt:
 - (a) koji se temelji na dobrovoljnom i otvorenom sudjelovanju te je pod stvarnom kontrolom članova ili vlasnika udjela koji su fizičke osobe, lokalna tijela, uključujući općine, ili mala poduzeća,
 - (b) čija je primarna svrha pružanje okolišne, gospodarske ili socijalne koristi svojim članovima ili vlasnicima udjela ili lokalnim područjima na kojima djeluje, a ne stvaranje financijske dobiti, i
 - (c) koji može sudjelovati u proizvodnji, među ostalim iz obnovljivih izvora, distribuciji, opskrbi, potrošnji, agregiranju, skladištenju energije, uslugama energetske učinkovitosti ili uslugama punjenja za električna vozila ili pružati druge usluge svojim članovima ili vlasnicima udjela;
- (12) “opskrba” znači prodaja električne energije kupcima, uključujući daljnju prodaju;
- (13) “ugovor o opskrbi električnom energijom” znači ugovor o opskrbi električnom energijom, ali ne uključuje derivate električne energije;
- (14) “derivat električne energije” znači financijski instrument naveden u Prilogu I. odjeljku C točkama 5., 6. ili 7. Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća, kada se taj instrument odnosi na električnu energiju;
- (15) “ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije” znači ugovor o opskrbi električnom energijom između opskrbljivača i krajnjeg kupca koji odražava promjenu cijena na promptnim tržištima, uključujući tržišta za dan unaprijed i unutarodnevna tržišta, u intervalima koji odgovaraju barem učestalosti poravnanja tržišta;
- (16) “naknada za raskid ugovora” znači pristojba ili novčana kazna koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem nameću kupcima zbog raskida ugovora o opskrbi električnom energijom ili elektroenergetskim uslugama;
- (17) “naknada za promjenu opskrbljivača” znači pristojba ili novčana kazna, uključujući naknade za raskid ugovora, koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave

agregiranjem ili operatori sustava izravno ili neizravno nameću kupcima zbog promjene opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem;

- (18) “agregiranje” znači funkcija koju obavlja fizička ili pravna osoba koja kombinira opterećenja većeg broja kupaca ili proizvedenu električnu energiju radi prodaje, kupnje ili dražbe na bilo kojem tržištu električne energije;
- (19) “neovisni agregator” znači sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem koji nije povezan s opskrbljivačem kupca;
- (20) “upravljanje potrošnjom” znači promjena u opterećenju električnom energijom kod krajnjih kupaca u odnosu na njihove uobičajene ili trenutačne obrasce potrošnje kao odgovor na tržišne signale, uključujući promjenu cijene električne energije ovisno o satu ili novčane poticaje, ili kao odgovor na prihvata ponude krajnjeg kupca, za prodaju smanjenja ili povećanja potražnje po cijeni na organiziranim tržištima, kako je definirano u članku 2. točki 4. Provedbene uredbe Komisije (EU) 1348/2014, pojedinačno ili u okviru udruženja;
- (21) “informacije o obračunu” znači sve informacije dostavljene u računima krajnjih kupaca, osim zahtjeva za plaćanje;
- (22) “konvencionalno brojilo” znači analogno ili elektroničko brojilo koje ne može i prenositi i primati podatke;
- (23) “pametna sustava mjerenja” znači elektronički sustav koji može mjeriti električnu energiju koja je predana u mrežu ili električnu energiju potrošenu iz mreže pružajući više informacija od konvencionalnog brojlila te koji može prenositi i primati podatke nekim oblikom elektroničke komunikacije u svrhu informiranja, praćenja i kontrole;
- (24) “interoperabilnost” u kontekstu pametnog mjerenja znači sposobnost dvije energetske ili komunikacijske mreže, dva sustava, uređaja, dvije aplikacije ili komponente ili više njih da uzajamno djeluju, razmjenjuju i upotrebljavaju informacije radi izvođenja potrebnih funkcija;
- (25) “razdoblje obračuna odstupanja” znači razdoblje obračuna odstupanja kako je definirano u članku 2. točki 15. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (26) “gotovo stvarno vrijeme” u kontekstu pametnog mjerenja znači kratko vremensko razdoblje, obično u sekundama ili unutar razdoblja obračuna odstupanja na nacionalnom tržištu;
- (27) “najbolje raspoložive tehnike” u kontekstu zaštite podataka i sigurnosti u okruženju pametnog mjerenja znači najdjelotvornije, najnaprednije i prikladne tehnike za pružanje temelja za sukladnost s [važećim](#) pravilima za zaštitu podataka i sigurnosnim pravilima;
- (28) “distribucija” znači prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim ili niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu;
- (29) “operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na danom području i, kada je to primjenjivo, njegovo međusobno povezivanje s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije;
- (30) “energetska učinkovitost” znači omjer između ostvarenog učinka, usluge, robe ili energije i utroška energije;

- (31) “energija iz obnovljivih izvora” ili “obnovljiva energija” znači energija iz obnovljivih nefosilnih izvora, primjerice energija vjetra, solarna energija (toplinska i fotonaponska) te geotermalna energija, energija iz okoliša, energija plime, oseke i druga energija oceana, hidroenergija, biomasa, plin dobiven od otpada, plin dobiven iz uređaja za obradu otpadnih voda i bioplina;
- (32) “distribuirana proizvodnja” znači proizvodna postrojenja priključena na distribucijski sustav;
- (33) “mjesto za punjenje” znači sučelje putem kojeg je u danom trenutku moguće puniti jedno električno vozilo ili zamijeniti bateriju jednog električnog vozila;
- (34) “prijenos” znači prijenos električne energije vrlo visokim i visokim naponskim međusobno povezanim sustavom radi njezine isporuke krajnjim kupcima ili distributerima, ali ne uključuje opskrbu;
- (35) “operator prijenosnog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj prijenosnog sustava za električnu energiju na danom području i, kada je to primjenjivo, njegova međusobna povezivanja s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za prijenosom električne energije;
- (36) “korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja isporučuje u prijenosni sustav ili distribucijski sustav ili iz njega preuzima električnu energiju;
- (37) “proizvodnja” znači proizvodnja električne energije;
- (38) “proizvođač” znači fizička ili pravna osoba koja proizvodi električnu energiju;
- (39) “interkonekcijski vod” znači oprema koja se koristi za povezivanje elektroenergetskih sustava;
- (40) “međusobno povezani sustav” znači nekoliko prijenosnih i distribucijskih sustava koji su međusobno povezani posredstvom jednog interkonekcijskog voda ili više njih;
- (41) “izravni vod” znači elektroenergetski vod koji povezuje izoliranu lokaciju proizvodnje s izoliranim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača i poduzeće za opskrbu električnom energijom radi izravne opskrbe njihovih vlastitih prostora, poduzeća kćeri i kupaca;
- (42) “mali izolirani sustav” znači bilo koji sustav čija je potrošnja u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se manje od 5% godišnje potrošnje dobiva kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;
- (43) “mali povezani sustav” znači bilo koji sustav čija je potrošnja u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se više od 5% godišnje potrošnje dobije kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;
- (44) “zagušenje” znači zagušenje kako je definirano u članku 2. točki 4. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (45) “uravnoteženje” znači uravnoteženje kako je definirano u članku 2. točki 10. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (46) “energija uravnoteženja” znači energija uravnoteženja kako je definirana u članku 2. točki 11. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);

- (47) “subjekt odgovoran za odstupanje” znači subjekt odgovoran za odstupanje kako je definiran u članku 2. točki 14. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (48) “pomoćna usluga” znači usluga potrebna za rad prijenosnog ili distribucijskog sustava, uključujući pomoćne usluge uravnoteženja i nefrekvencijske pomoćne usluge, ali isključujući upravljanje zagušenjem;
- (49) “nefrekvencijska pomoćna usluga” znači usluga kojom se koristi operator prijenosnog sustava ili operator distribucijskog sustava u svrhu regulacije napona u stacionarnom stanju, injektiranja brzo djelujuće jalove struje, tromosti za osiguranje stabilnosti lokalne mreže, struje kratkog spoja, sposobnosti crnog starta te sposobnosti otočnog pogona;
- (50) “regionalni koordinacijski centar” znači regionalni koordinacijski centar osnovan u skladu s člankom 35. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
- (51) “potpuno integrirane mrežne komponente” znači mrežne komponente koje su integrirane u prijenosni ili distribucijski sustav, uključujući postrojenje za skladištenje, i koje se koriste jedino u svrhu osiguravanja sigurnog i pouzdanog rada prijenosnog ili distribucijskog sustava, a ne u svrhu uravnoteženja ili upravljanja zagušenjem;
- (52) “integrirano elektroenergetsko poduzeće” znači vertikalno integrirano poduzeće ili horizontalno integrirano poduzeće;
- (53) “vertikalno integrirano poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće ili grupa elektroenergetskih poduzeća u kojima ista osoba ili iste osobe imaju pravo, izravno ili neizravno, provoditi kontrolu, i u kojima poduzeće ili grupa poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija prijenosa ili distribucije i najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili opskrbe;
- (54) “horizontalno integrirano poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje radi prodaje, ili prijenos ili distribuciju električne energije ili opskrbu te koje obavlja još jednu djelatnost izvan područja elektroenergetike;
- (55) “povezano poduzeće” znači povezana poduzeća kako su definirana u članku 2. točki 12. Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća i poduzeća koja pripadaju istim vlasnicima udjela;
- (56) “kontrola” znači prava, ugovori ili druga sredstva koja, bilo odvojeno ili kombinirano i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, daju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na poduzeće, posebno kroz:
- (a) vlasništvo ili pravo korištenja svim ili dijelom osnovnih sredstava poduzeća;
 - (b) prava ili ugovore kojima se omogućuje odlučujući utjecaj na sastav, glasanje ili odluke tijela poduzeća;
- (57) “elektroenergetsko poduzeće” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju, prijenos, distribuciju, agregiranje, upravljanje potrošnjom, skladištenje energije, opskrbu ili nabavu električne energije te koja je odgovorna za komercijalne i tehničke zadatke ili zadatke održavanja povezane s tim funkcijama, ali ne uključuje krajnje kupce;
- (58) “sigurnost” znači sigurnost opskrbe i snabdijevanja električnom energijom te tehnička sigurnost;
- (59) “skladištenje energije” u kontekstu elektroenergetskog sustava znači odgađanje konačne uporabe električne energije do trenutka kasnijeg od onog u kojem je proizvedena ili pretvorba električne energije u oblik energije koji se može skladištiti, skladištenje takve energije i naknadna pretvorba takve energije u električnu energiju ili njezina uporaba kao drugog nositelja energije;

- (60) “postrojenje za skladištenje energije” u kontekstu elektroenergetskog sustava znači objekt u kojem se skladišti energija;
- (61) “država članica” označava teritoriju Europske unije iz članka 27. Ugovora.⁴

POGLAVLJE II.

OPĆA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU SEKTORA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Članak 3.

Konkurentno, fleksibilno i nediskriminacijsko tržište električne energije orijentirano na potrošače

1. Ugovorne strane osiguravaju da se njihovim nacionalnim pravom neopravdano ne otežavaju prekogranična trgovina električnom energijom, sudjelovanje potrošača, među ostalim u upravljanju potrošnjom, ulaganja u proizvodnju energije, prije svega promjenjivu i fleksibilnu, skladištenje energije te uvođenje elektromobilnosti ili novih interkonekcijskih vodova između Ugovornih strana Energetske zajednice ili između Ugovornih strana i država članica Europske unije, te osiguravaju da cijene električne energije odražavaju stvarnu potražnju i ponudu.
2. Pri razvoju novih interkonekcijskih vodova Ugovorne strane uzimaju u obzir ciljeve elektroenergetske povezanosti utvrđene u članku 4. točki (d) podtočki 1. Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021.
3. Ugovorne strane osiguravaju da na unutarnjem tržištu električne energije ne postoje nepotrebne prepreke za ulazak na tržište, rad i izlazak s tržišta, ne dovodeći u pitanje ovlasti koje Ugovorne strane zadržavaju u odnosu na treće zemlje.
4. Ugovorne strane osiguravaju jednake uvjete tako da elektroenergetska poduzeća podliježu transparentnim, razmjernim i nediskriminacijskim pravilima, naknadama i postupanju u odnosu na odgovornosti za uravnoteženje, pristup veleprodajnim tržištima, pristup podacima, promjenu opskrbljivača i sustave obračuna i, po potrebi, licenciranja.
5. Ugovorne strane osiguravaju da sudionici na tržištu iz trećih zemalja prilikom djelovanja na unutarnjem tržištu električne energije moraju poštovati mjerodavno pravo Energetske zajednice i nacionalno pravo, uključujući ono koji se odnose na politiku okoliša i sigurnosti.

Članak 4.

Slobodan izbor opskrbljivača

Ugovorne strane osiguravaju da svi kupci mogu slobodno kupovati električnu energiju od opskrbljivača po vlastitom izboru te osiguravaju da svi kupci mogu istovremeno slobodno imati više od jednog ugovora o opskrbi električnom energijom pod uvjetom da postoje potrebna priključna mjesta i mjerne točke.

Članak 5.

Cijene opskrbe utemeljene na tržištu

1. Opskrbljivači slobodno određuju cijenu po kojoj kupce opskrbljuju električnom energijom. Ugovorne strane poduzimaju odgovarajuće mjere radi osiguravanja učinkovitog tržišnog natjecanja među opskrbljivačima.

⁴ Ugovora o uspostavi Energetske zajednice

2. **Ugovorne strane** osiguravaju zaštitu energetski siromašnih i ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo u skladu s člancima 28. i 29. s pomoću socijalne politike ili na drugi način koji ne podrazumijeva javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom.
3. Odstupajući od stavaka 1. i 2. **Ugovorne strane** smiju provoditi javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom energetski siromašnih ili ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo. Na takve javne intervencije primjenjuju se uvjeti utvrđeni u stavcima 4. i 5.
4. Javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom:
 - (a) od općeg su gospodarskog interesa i ne prelaze ono što je potrebno za ostvarenje tog općeg gospodarskog interesa;
 - (b) jasno su definirane, transparentne su, nediskriminacijske i provjerljive;
 - (c) jamče elektroenergetskim poduzećima **Energetske zajednice** jednakost pristupa kupcima;
 - (d) imaju ograničeno trajanje i proporcionalne su u pogledu svojih korisnika;
 - (e) ne stvaraju dodatne troškove za sudionike na tržištu na diskriminirajući način.
5. Svaka **Ugovorna strana** koja za određivanje cijena opskrbe električnom energijom u skladu sa stavkom 3. provodi javne intervencije također mora biti u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) i člankom 24. Uredbe (EU) 2018/1999, **kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021.**, bez obzira na to nalazi li se u dotičnoj **Ugovornoj strani** velik broj kućanstava pogođenih energetskim siromaštvom.
6. Tijekom prijelaznog razdoblja za uspostavljanje učinkovitog tržišnog natjecanja za ugovore o opskrbi električnom energijom među opskrbljivačima i radi postizanja potpuno učinkovitog tržišno utemeljenog maloprodajnog određivanja cijena električne energije u skladu sa stavkom 1., **Ugovorne strane** mogu provoditi javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom kupaca iz kategorije kućanstvo i mikropoduzeća koja nemaju koristi od javnih intervencija iz stavka 3.
7. Javne intervencije iz stavka 6. moraju biti u skladu s uvjetima utvrđenima u stavku 4. i moraju:
 - (a) biti popraćene skupom mjera za postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja i metodologijom za ocjenu napretka u odnosu na te mjere;
 - (b) biti utvrđene s pomoću metodologije kojom se osigurava nediskriminacijsko postupanje prema opskrbljivačima;
 - (c) imati postavljenu cijenu koja je viša od troškova, na razini na kojoj može doći do učinkovitog tržišnog natjecanja;
 - (d) biti osmišljene tako da se maksimalno smanji negativan utjecaj na veleprodajna tržišta električne energije;
 - (e) osigurati da svi korisnici takvih javnih intervencija imaju mogućnost odabrati ponude konkurentnog tržišta i da su izravno obaviješteni, najmanje jednom u tri mjeseca, o dostupnosti ponuda i ušteda na konkurentnom tržištu, posebno o ugovorima s dinamičnim određivanjem cijene električne energije, te osigurati da im se pruži pomoć za prijelaz na tržišno utemeljenu ponudu;
 - (f) osigurati da svi korisnici takvih javnih intervencija na temelju članaka 19. i 21. imaju pravo na ugradnju pametnih brojila i da im se ponudi ugradnja pametnih brojila bez dodatnih početnih troškova za kupce, da su izravno obaviješteni o mogućnosti ugradnje pametnih brojila i da im se osigura potrebna pomoć;
 - (g) ne dovesti se do izravnog unakrsnog subvencioniranja između kupaca koji se opskrbljuju po cijenama slobodnog tržišta i onih koji se opskrbljuju po reguliranim cijenama opskrbe.
8. **Ugovorne strane** obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o mjerama poduzetima u skladu sa stavcima 3. i 6. u roku od mjesec dana nakon njihova donošenja te ih smiju odmah

provoditi. Uz obavijest se dostavlja i obrazloženje u kojem se objašnjava zašto se drugim instrumentima nije na zadovoljavajući način mogao postići planirani cilj, kako se ispunjavaju zahtjevi iz stavaka 4. i 7. te koji su učinci prijavljenih mjera na tržišno natjecanje. U obavijesti se navodi opseg korisnika, trajanje mjera i broj kupaca iz kategorije kućanstvo na koje ta mjera utječe te se objašnjava način određivanja regulirane cijene.

9. **Ugovorne strane** do 1. siječnja 2025. i 1. siječnja 2028. podnose **Tajništvu Energetske zajednice** izvješće o provedbi ovog članka, nužnosti i proporcionalnosti javne intervencije iz ovog članka te ocjeni napretka u postizanju učinkovitog tržišnog natjecanja među opskrbljivačima i prijelaza na tržišno utemeljene cijene. **Ugovorne strane** koje u skladu sa stavkom 6. primjenjuju regulirane cijene izvješćuju o usklađenosti s uvjetima utvrđenima u stavku 7., među ostalim o usklađenosti opskrbljivača od kojih se zahtijeva provedba takvih intervencija te o učinku reguliranih cijena na financijsko stanje tih opskrbljivača.

10. **Tajništvo Energetske zajednice** do 31. prosinca 2028. provodi preispitivanje i podnosi izvješće **Ministarskom vijeću** o provedbi ovog članka u svrhu postizanja tržišno utemeljenih maloprodajnih cijena električne energije <...>⁵.

Članak 6.

Pristup treće strane

1. **Ugovorne strane** osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu na temelju objavljenih tarifa primjenjivih na sve kupce i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. **Ugovorne strane** osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene u skladu s člankom 59. prije stupanja na snagu te da te tarife i metodologije – ako su odobrene samo metodologije – budu objavljene prije njihova stupanja na snagu.

2. Operator prijenosnog ili distribucijskog sustava može odbiti pristup ako ne raspolaže nužnim kapacitetima. Razlozi takvog odbijanja moraju biti valjano obrazloženi, posebno uzimajući u obzir članak 9., i moraju se temeljiti na objektivnim te tehnički i ekonomski utemeljenim kriterijima. **Ugovorne strane** ili, kada su **Ugovorne strane** tako predvidjele, regulatorna tijela tih **Ugovornih strana** osiguravaju dosljednu primjenu tih kriterija te da se korisnik sustava kojem je pristup odbijen može koristiti postupkom za rješavanje sporova. Regulatorna tijela također osiguravaju, prema potrebi i kada dođe do odbijanja pristupa, da operator prijenosnog sustava ili operator distribucijskog sustava pruža relevantne informacije o mjerama koje bi bile potrebne za pojačanje mreže. Takve se informacije pružaju svaki put kad je pristup mjestima za punjenje odbijen. Strani koja zahtijeva takve informacije može se naplatiti razumna naknada koja odražava trošak pružanja takve informacije.

3. Ovaj članak primjenjuju se i na energetske zajednice građana koje upravljaju distribucijskim mrežama.

Članak 7.

Izravni vodovi

1. **Ugovorne strane** poduzimaju mjere potrebne da se:

(a) svim proizvođačima i poduzećima za opskrbu električnom energijom s poslovnim nastanom na njihovu državnom području omogućiti opskrba vlastitih prostora, poduzeća

⁵ <...> označava tekst Direktive EU koji nije primjenjiv u Ugovornim stranama Energetske zajednice (za relevantne dijelove teksta vidjeti članak 4. Odluke Ministarskog vijeća 2021/13/MC-EnC).

- kćeri i kupaca putem izravnog voda bez podlijevanja nerazmjernim administrativnim postupcima ili troškovima;
- (b) svim kupcima, pojedinačno ili skupno, na njihovu državnom području omogućiti opskrba putem izravnog voda od proizvođača i poduzeća za opskrbu električnom energijom.
2. **Ugovorne strane** utvrđuju kriterije za dodjelu odobrenja za izgradnju izravnih vodova na svojem državnom području. Ti kriteriji moraju biti objektivni i nediskriminacijski.
3. Mogućnost opskrbe električnom energijom putem izravnog voda iz stavka 1. ovog članka ne utječe na mogućnost sklapanja ugovora o opskrbi električnom energijom u skladu s člankom 6.
4. **Ugovorne strane** mogu izdati odobrenje za izgradnju izravnog voda uz uvjet da je pristup sustavu odbijen na temelju, ovisno o slučaju, članka 6. ili da je pokrenut postupak za rješavanje sporova na temelju članka 60.
5. **Ugovorne strane** mogu odbiti izdavanje odobrenja za izravni vod ako bi dodjeljivanje takvog odobrenja ometalo primjenu odredbi o obvezama pružanja javne usluge iz članka 9. Razlozi takvog odbijanja moraju biti valjano obrazloženi.

Članak 8.

Postupak izdavanja odobrenja za novi kapacitet

1. Za izgradnju novog proizvodnog kapaciteta **Ugovorne strane** donose postupak odobravanja koji se provodi u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.
2. **Ugovorne strane** utvrđuju kriterije za izdavanje odobrenja za izgradnju proizvodnog kapaciteta na svojem državnom području. Pri utvrđivanju odgovarajućih kriterija, **Ugovorne strane** vode računa o:
- (a) sigurnosti elektroenergetskog sustava, postrojenja i prateće opreme;
 - (b) zaštiti javnog zdravlja i javne sigurnosti;
 - (c) zaštiti okoliša;
 - (d) korištenju zemljištem i lokaciji;
 - (e) upotrebi javne površine;
 - (f) energetske učinkovitosti;
 - (g) prirodi primarnih izvora;
 - (h) značajkama svojstvenima podnositelju zahtjeva, kao što su tehničke, ekonomske i financijske sposobnosti;
 - (i) usklađenosti s mjerama donesenima na temelju članka 9.;
 - (j) doprinosu proizvodnog kapaciteta ostvarivanju udjela **Ugovorne strane u doprinosu cilju Energetske zajednice za 2030. godinu** iz članka 3. stavka 1. Direktive (EU) 2018/2001, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021.;
 - (k) doprinosu proizvodnog kapaciteta smanjivanju emisija; i
 - (l) alternativnim rješenjima za izgradnju novog proizvodnog kapaciteta, kao što su rješenja za upravljanje potrošnjom i skladištenje energije.

3. **Ugovorne strane** osiguravaju postojanje specifičnih, pojednostavljenih i učinkovitijih postupaka odobravanja za malu decentraliziranu i/ili distribuiranu proizvodnju kojima se uzima u obzir njihova ograničena veličina i potencijalni utjecaj.

Ugovorne strane mogu pripremiti smjernice za taj specifičan postupak odobravanja. Regulatorna tijela ili druga nadležna nacionalna tijela, uključujući tijela planiranja, ocjenjuju te smjernice i mogu predložiti njihove izmjene.

Ako su **Ugovorne strane** utvrdile posebne postupke za izdavanje dozvole za korištenje zemljištem koji se primjenjuju na važnije nove infrastrukturne projekte za proizvodne kapacitete, **Ugovorne strane**, po potrebi, uključuju izgradnju novih proizvodnih kapaciteta u opseg tih postupaka i provode ih na nediskriminacijski način i unutar odgovarajućeg vremenskog okvira.

4. Postupci i kriteriji izdavanja odobrenja se objavljuju. Podnositelje zahtjeva obavješćuje se o razlozima bilo kojeg odbijanja dodjele odobrenja. Ti razlozi moraju biti objektivni, nediskriminacijski, utemeljeni i valjano obrazloženi. Podnositeljima zahtjeva moraju biti dostupni žalbeni postupci.

Članak 9.

Obveze pružanja javne usluge

1. Ne dovodeći u pitanje stavak 2. **Ugovorne strane** na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da se, elektroenergetskim poduzećima upravlja u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i, s aspekta okoliša, održivog tržišta električne energije te da između tih poduzeća nema diskriminacije u pogledu prava ili obveza.

2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe **Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**, **Ugovorne strane** mogu poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru, iz općeg gospodarskog interesa, nametnuti obveze pružanja javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te zaštitu okoliša, uključujući energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve su obveze jasno definirane, transparentne, nediskriminacijske i provjerljive te moraju elektroenergetskim poduzećima **Energetske zajednice** jamčiti jednakost pristupa nacionalnim potrošačima. Obveze pružanja javne usluge koje se odnose na određivanje cijene opskrbe električnom energijom u skladu su sa zahtjevima utvrđenima u članku 5. ove Direktive.

3. U slučajevima u kojima su predviđeni financijska naknada, drugi oblici naknada i ekskluzivna prava koja **Ugovorna strana** dodjeljuje za ispunjenje obveza predviđenih u stavku 2. ovog članka ili za pružanje univerzalne usluge kako je utvrđeno u članku 27., to se čini na nediskriminacijski i transparentan način.

4. **Ugovorne strane** nakon provedbe ove Direktive obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o svim mjerama koje su donijele radi ispunjenja obveza pružanja univerzalne usluge i javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu okoliša, te o njihovom mogućem učinku na nacionalno i međunarodno tržišno natjecanje, bez obzira na to zahtijeva li se takvim mjerama odstupanje od ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o svim promjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijeva li se njima odstupanje od ove Direktive.

5. **Ugovorne strane** mogu odlučiti da neće primijeniti članke 6., 7. i 8. ove Direktive ako bi se njihovom primjenom ometalo pravno ili stvarno izvršenje obveza nametnutih elektroenergetskim poduzećima iz općeg gospodarskog interesa i ako razvoj trgovine ne bi bio

pogođen u tolikoj mjeri da bi to bilo suprotno interesima [Energetske zajednice](#). Interesi [Energetske zajednice](#) među ostalim uključuju tržišno natjecanje u pogledu kupaca u skladu s [Aneksom III. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice](#) i ovom Direktivom.

POGLAVLJE III. **OSNAŽIVANJE I ZAŠTITA POTROŠAČA**

Članak 10.

Osnovna ugovorna prava

1. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da svi krajnji kupci imaju pravo da im električnu energiju osigura opskrbljivač, u skladu sa zaključenim ugovorom sa opskrbljivačem, neovisno u kojoj je [strani Energetske zajednice](#)⁶ taj opskrbljivač registriran, pod uvjetom da taj opskrbljivač poštuje važeća pravila trgovanja i uravnoteženja. U tom pogledu, [Ugovorne strane](#) poduzimaju sve neophodne mjere da osiguraju da upravni postupci ne budu diskriminacijski prema opskrbljivačima koji su već registrirani u drugoj [strani Energetske zajednice](#).

2. Ne dovodeći u pitanje [stroža nacionalna](#) pravila o zaštiti potrošača, <...> [Ugovorne strane](#) osiguravaju da krajnji kupci imaju prava navedena u stavcima od 3. do 12. ovog članka.

3. Krajnji kupci imaju pravo na ugovor sa svojim opskrbljivačem, u kojem su navedeni:

- (a) identitet i adresa opskrbljivača;
- (b) usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluge, kao i vrijeme prvog priključenja;
- (c) vrste ponuđenih usluga održavanja;
- (d) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o svim primjenjivim tarifama, naknadama za održavanje i proizvodima u paketu ili uslugama;
- (e) trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanak ugovora i usluga, uključujući proizvode ili usluge koji su u paketu s tim uslugama te je li dopušten raskid ugovora bez naknade;
- (f) bilo koja naknada ili povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju nepridržavanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne ili zakašnjele račune;
- (g) metoda pokretanja postupaka za izvansudsko rješavanje sporova u skladu s člankom 26.;
- (h) informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući informacije o obradi pritužaba i sve informacije iz ovog stavka, koje su jasno priopćene na računu ili na internetskim stranicama elektroenergetskog poduzeća.

Uvjeti moraju biti poštteni i unaprijed dobro poznati. U svakom slučaju, te informacije moraju biti pružene prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Ako se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije koje se odnose na pitanja navedena u ovom stavku također se pružaju prije sklapanja ugovora.

Krajnji kupci dobivaju sažetak ključnih ugovornih uvjeta napisan jasno, sažetim i jednostavnim jezikom.

4. Krajnjim kupcima daje se prikladna obavijest o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta te ih se obavješćuje o njihovom pravu na raskid ugovora nakon primitka te obavijesti.

⁶ Termin 'strana Energetske zajednice' (eng. 'Party to the Energy Community') prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice označava Europsku zajednicu (Europsku uniju) i Ugovorne strane Energetske zajednice.

Opskrbljivači na transparentan i razumljiv način obavješćuju svoje krajnje kupce o svakoj prilagodbi cijene opskrbe, kao i o razlozima i preduvjetima za prilagodbu i o njezinom opsegu izravno i pravodobno, a najkasnije dva tjedna prije ili, kad je riječ o potrošačima iz kategorije kućanstvo, najkasnije jedan mjesec prije stupanja prilagodbe na snagu. **Ugovorne strane** osiguravaju da krajnji kupci mogu slobodno raskinuti ugovor ako ne prihvaćaju nove ugovorne uvjete ili prilagodbe cijene opskrbe o kojima ih je obavijestio njihov opskrbljivač.

5. Opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa elektroenergetskim uslugama i upotrebe tih usluga.

6. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude širok izbor načina plaćanja. Takvim se načinima plaćanja ne provodi neopravdana diskriminacija među kupcima. Svaka razlika u naknadama povezanim s načinima plaćanja ili sustavima predujmova objektivna je, nediskriminacijska i proporcionalna i ne smije biti veća od izravnih troškova koje primatelj plaćanja snosi za uporabu posebnog načina plaćanja ili sustava predujma <...>.

7. U skladu sa stavkom 6. kupci iz kategorije kućanstvo koji imaju pristup sustavima predujmova nisu u tim sustavima stavljeni u nepovoljan položaj.

8. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude poštene i transparentne opće uvjete koji su predstavljeni jednostavnim i nedvosmislenim jezikom te ne smiju uključivati neugovorne prepreke za korištenje prava kupaca, kao što je pretjerana ugovorna dokumentacija. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih i obmanjujućih metoda prodaje.

9. Krajnji kupci imaju pravo na dobru kvalitetu usluge, a njihovi opskrbljivači trebaju kvalitetno rješavati pritužbe. Opskrbljivači pritužbe rješavaju jednostavno, pravedno i brzo.

10. Krajnji kupci pri pristupu univerzalnoj usluzi na temelju odredaba koje su **Ugovorne strane** donijele u skladu s člankom 27. moraju biti obaviješteni o svojim pravima u pogledu univerzalne usluge.

11. Opskrbljivači kupcima iz kategorije kućanstvo pružaju odgovarajuće informacije o alternativnim mjerama za isključivanje dovoljno prije planiranog isključivanja. Takve se alternativne mjere mogu odnositi na izvore potpore radi izbjegavanja isključivanja, sustave predujmova, energetske preglede, konzultantske usluge u području energije, alternativne planove otplate, savjete o upravljanju dugom ili na moratorije na isključivanje i ne predstavljaju dodatan trošak kupcima koji su suočeni s isključivanjem.

12. Opskrbljivači krajnjim kupcima daju konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.

Članak 11.

Pravo na ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da se nacionalnim regulatornim okvirom opskrbljivačima omogućuje da nude ugovore s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. **Ugovorne strane** osiguravaju da krajnji kupci koji imaju ugrađeno pametno brojilo mogu od najmanje jednog opskrbljivača i od svakog opskrbljivača koji ima više od 200 000 krajnjih kupaca zatražiti sklapanje ugovora s dinamičnim određivanjem cijene električne energije.

2. **Ugovorne strane** osiguravaju da opskrbljivači krajnjim kupcima pruže sve potrebne informacije o pogodnostima, troškovima i rizicima takvih ugovora s dinamičnim određivanjem cijene i osiguravaju da se od opskrbljivača traži da u skladu s tim krajnjim kupcima stave na raspolaganje informacije, uključujući informaciju da je potrebno imati ugrađeno odgovarajuće

brojilo električne energije. Regulatorna tijela prate tržišna kretanja i procjenjuju rizike koje novi proizvodi i usluge mogu prouzročiti te rješavaju slučajeve zlouporabe.

3. Opskrbljivači od svakog krajnjeg kupca moraju ishoditi pristanak prije nego taj krajnji kupac prijeđe na ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije.

4. Najmanje deset godina nakon što ugovori s dinamičnim određivanjem cijene postanu dostupni, **Ugovorne strane** ili njihova regulatorna tijela prate glavna kretanja u takvim ugovorima, uključujući ponude na tržištu i učinak na račune potrošača, a posebno razinu nestabilnosti cijena te objavljuju godišnje izvješće.

Članak 12.

Pravo na promjenu i pravila o naknadama za promjenu opskrbljivača

1. Promjena opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem odvija se u najkraćem mogućem roku. **Ugovorne strane** osiguravaju da kupac koji želi promijeniti opskrbljivače ili sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem to može učiniti u roku od najviše tri tjedna od datuma zahtjeva, istodobno poštujući uvjete ugovora. Do 2026. tehnički postupak promjene opskrbljivača traje najviše 24 sata i moguće ga je obaviti tijekom bilo kojeg radnog dana.

2. **Ugovorne strane** osiguravaju da se barem kupcima iz kategorije kućanstvo i malim poduzećima ne naplaćuju nikakve naknade za promjenu opskrbljivača.

3. Odstupajući od stavka 2., **Ugovorne strane** mogu dopustiti da opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem naplate kupcima naknade za raskidanje ugovora ako ti kupci dobrovoljno raskinu ugovor o opskrbi s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije prije njegova isteka pod uvjetom da takve naknade čine dio ugovora koji je kupac dobrovoljno sklopio i da su informacije o tim naknadama kupcu jasno priopćene prije sklapanja ugovora. Takve su naknade proporcionalne i ne premašuju izravan gospodarski gubitak koji je pretrpio opskrbljivač ili sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem zbog toga što je kupac raskinuo ugovor, uključujući troškove svih paketa ulaganja ili usluga već pruženih kupcu u okviru ugovora. Teret dokazivanja izravnoga gospodarskog gubitka snosi opskrbljivač ili sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem, a dopuštenost naknada za raskidanje ugovora nadzire regulatorno tijelo ili bilo koje drugo nadležno nacionalno tijelo.

4. **Ugovorne strane** osiguravaju da se pravo na promjenu opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem dodjeljuje kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troška, napora i vremena.

5. Kupci iz kategorije kućanstvo imaju pravo na sudjelovanje u programima kolektivne promjene opskrbljivača. **Ugovorne strane** uklanjaju sve regulatorne ili administrativne prepreke za kolektivnu promjenu opskrbljivača te pružaju okvir kojim se osigurava najveća moguća zaštita potrošača s ciljem izbjegavanja svih štetnih praksi.

Članak 13.

Ugovor o agregiranju

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da svi kupci neovisno o svojem ugovoru o opskrbi električnom energijom mogu od elektroenergetskog poduzeća po vlastitom izboru kupovati i prodavati elektroenergetske usluge koje uključuju agregiranje, ali ne uključuju opskrbu.

2. **Ugovorne strane** osiguravaju da ako krajnji kupac želi sklopiti ugovor o agregiranju, to bude i ovlašten učiniti bez pristanka elektroenergetskih poduzeća krajnjeg kupca.

Ugovorne strane osiguravaju da sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem kupcima pruže sve potrebne informacije o uvjetima ugovora koje im nude.

3. **Ugovorne strane** osiguravaju da krajnji kupci imaju pravo besplatno dobiti sve relevantne podatke o upravljanju potrošnjom ili podatke o isporučenoj i prodanoj električnoj energiji barem jednom u svakom obračunskom razdoblju ako kupac to zatraži.

4. **Ugovorne strane** osiguravaju da se prava iz stavaka 2. i 3. dodjeljuju krajnjim kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troška, napora ili vremena. **Ugovorne strane** posebno osiguravaju da kupci nisu podvrgnuti diskriminaciji u pogledu tehničkih i administrativnih zahtjeva, postupaka ili naknada od strane opskrbljivača na temelju toga imaju li ugovor sa sudionikom na tržištu koji se bavi agregiranjem.

Članak 14. **Alati za usporedbu**

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da barem kupci iz kategorije kućanstvo te mikropoduzeća s očekivanom godišnjom potrošnjom manjom od 100 000 kWh imaju besplatan pristup barem jednom alatu za usporedbu ponuda opskrbljivača, uključujući ponude za ugovore s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Kupci moraju biti informirani o dostupnosti takvih alata, a te informacije trebaju se nalaziti na njihovim računima ili biti priložene tim računima, ili im se trebaju dostaviti na drugi način. Alati moraju zadovoljavati barem sljedeće zahtjeve:

- (a) moraju biti neovisni od sudionika na tržištu i osiguravati jednako postupanje prema elektroenergetskim poduzećima u rezultatima pretraživanja;
- (b) jasno su navedeni njihovi vlasnici te fizička ili pravna osoba koja upravlja alatom i kontrolira ga, kao i informacije o načinu na koji se ti alati financiraju;
- (c) utvrđuju jasne i objektivne kriterije na kojima se temelji usporedba, uključujući usluge, i te kriterije objavljuju;
- (d) koriste jednostavan i nedvosmislen jezik;
- (e) pružaju precizne i ažurirane informacije te navode vrijeme posljednjeg ažuriranja;
- (f) dostupni su osobama s invaliditetom jer su uočljivi, operativni, razumljivi i otporni;
- (g) pružaju djelotvoran postupak prijavljivanja netočnih informacija o objavljenim ponudama; i
- (h) provode usporedbe te istovremeno ograničavaju tražene osobne podatke na podatke koji su strogo nužni za usporedbu.

Ugovorne strane osiguravaju da se barem jednim alatom pokriva cijelo tržište. Ako se tržište pokriva s pomoću više alata, ti alati uključuju najpotpuniji mogući raspon ponuda električne energije koje obuhvaćaju znatan dio tržišta i, u slučajevima u kojima se tim alatima ne pokriva tržište u potpunosti, jasnu izjavu u kojoj se to navodi prije prikazivanja rezultata;

2. Alatima iz stavka 1. može upravljati bilo koji subjekt, uključujući privatna trgovačka društva i javna tijela.

3. **Ugovorne strane** određuju nadležno tijelo koje će biti odgovorno za izdavanje znaka pouzdanosti za alate za usporedbu koji zadovoljavaju zahtjeve iz stavka 1. i za osiguravanje trajne usklađenosti alata za usporedbu sa znakom pouzdanosti sa zahtjevima utvrđenima u stavku 1. To tijelo djeluje neovisno od svih ostalih sudionika na tržištu i operatora alata za usporedbu.

4. **Ugovorne strane** mogu zahtijevati da alati za usporedbu iz stavka 1. uključuju usporedne kriterije povezane s prirodom usluga koje nude opskrbljivači.
5. Za svaki se alat kojim se uspoređuju ponude sudionika na tržištu može zatražiti znak pouzdanosti na dobrovoljnoj i nediskriminacijskoj osnovi u skladu s ovim člankom.
6. Odstupajući od stavaka 3. i 5., **Ugovorne strane** mogu odlučiti da neće predvidjeti da se za alate za usporedbu izdaju znakovi pouzdanosti ako tijelo javne vlasti ili javno tijelo osigura alat za usporedbu koji zadovoljava zahtjeve iz stavka 1.

Članak 15. **Aktivni kupci**

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da krajnji kupci imaju pravo djelovati kao aktivni kupci, a da ne podliježu nerazmjernim ili diskriminacijskim tehničkim zahtjevima, administrativnim zahtjevima, postupcima ni naknadama uključujući naknade za mrežu koje ne odražavaju troškove.
2. **Ugovorne strane** osiguravaju da aktivni kupci:
 - (a) imaju pravo djelovati izravno ili putem agregiranja;
 - (b) imaju pravo prodavati električnu energiju koju sami proizvedu, uključujući putem ugovora o kupnji energije;
 - (c) imaju pravo sudjelovati u programima fleksibilnosti i energetske učinkovitosti;
 - (d) imaju pravo trećoj strani delegirati upravljanje postrojenjima potrebnima za njihove djelatnosti, uključujući postavljanje, rad, obradu podataka i održavanje, a da se ta treća strana ne smatra aktivnim kupcem.
 - (e) podliježu naknadama za mrežu koje odražavaju troškove, transparentne su i nediskriminacijske te zasebno iskazuju za električnu energiju koja je predana u mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz mreže, u skladu s člankom 59. stavkom 9. ove Direktive i člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), osiguravajući odgovarajući i uravnotežen doprinos raspodjeli ukupnih troškova sustava;
 - (f) financijski su odgovorni za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu; i u tom su smislu oni subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za odstupanja delegiraju u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2019/943.
3. **Ugovorne strane** u svojim nacionalnim pravima mogu imati različite odredbe primjenjive na pojedinačne krajnje kupce i one koji djeluju zajedno, pod uvjetom da se sva prava i obveze iz ovog članka primjenjuju na sve aktivne kupce. Svaka razlika u postupanju prema aktivnim kupcima koji djeluju zajedno mora biti razmjerno i propisno opravdano.
4. **Ugovorne strane** koje imaju postojeće programe kojima se zasebno ne iskazuje električna energija koja je predana u mrežu i električna energija koja je potrošena iz mreže, ne dodjeljuju nova prava u okviru tih programa nakon 31. prosinca 2026. U svakom slučaju kupci koji podliježu postojećim programima imaju mogućnost u svakom trenutku odabrati novi sustav obračuna zasebno za električnu energiju koja je predana u mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz mreže kao osnovu za izračun naknada za mrežu.
5. **Ugovorne strane** osiguravaju da aktivni kupci koji imaju u vlasništvu postrojenje za skladištenje energije:

- (a) imaju pravo na priključenje na mrežu u razumnom roku nakon podnošenja zahtjeva ako su ispunjeni svi potrebni uvjeti kao što je odgovornost za uravnoteženje i odgovarajuće mjerenje;
- (b) ne podliježu dvostrukim naknadama, uključujući naknade za mrežu, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje unutar njihova prostora ili za pružanje usluga fleksibilnosti operatorima sustava;
- (c) ne podliježu nerazmjernim zahtjevima ili naknadama za licenciranje;
- (d) smiju pružati nekoliko usluga istodobno ako je to tehnički izvedivo.

Članak 16. **Energetske zajednice građana**

1. **Ugovorne strane** uspostavljaju poticajan regulatorni okvir za energetske zajednice građana kojim se osigurava sljedeće:

- (a) sudjelovanje u energetske zajednici građana otvoreno je i dobrovoljno;
- (b) članovi ili vlasnici udjela energetske zajednice građana ovlašteni su napustiti zajednicu pri čemu se primjenjuje članak 12.;
- (c) članovi ili vlasnici udjela energetske zajednice građana ne gube prava i obveze koji im pripadaju kao kupcima iz kategorije kućanstvo ili aktivnim kupcima;
- (d) podložno primjerenom naknadi kako ju je procijenilo regulatorno tijelo, relevantni operator distribucijskog sustava surađuje s energetskim zajednicama građana kako bi se olakšao prijenos električne energije unutar energetskih zajednica građana;
- (e) energetske zajednice građana podliježu nediskriminacijskom, poštenom, razmjernom i transparentnom postupku i naknadama, uključujući u pogledu registracije i licenciranja, kao i transparentnih i nediskriminacijskih naknada za mrežu u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), te jamče da na odgovarajući i uravnotežen način doprinose raspodjeli ukupnih troškova sustava.

2. **Ugovorne strane** mogu u poticajnom regulatornom okviru omogućiti da energetske zajednice građana:

- (a) budu otvorene za prekogranično sudjelovanje;
- (b) budu ovlaštene imati u vlasništvu, uspostavljati, kupovati ili iznajmljivati distribucijske mreže te njima samostalno upravljati podložno uvjetima utvrđenima u stavku 4. ovog članka;
- (c) podliježu izuzećima predviđenima u članku 38. stavku 2.

3. **Ugovorne strane** u pogledu energetskih zajednica građana osiguravaju:

- (a) da mogu pristupiti svim tržištima električne energije izravno ili putem agregiranja na nediskriminacijski način;
- (b) da se prema njima postupa na nediskriminacijski i razmjernan način u pogledu njihovih aktivnosti, prava i obveza koje imaju kao krajnji kupci, proizvođači, opskrbljivači, operatori distribucijskih sustava ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem;
- (c) da su financijski odgovorne za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu, i u tom su smislu one subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za

odstupanja delegiraju u skladu s člankom 4. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#).

- (d) s obzirom na električnu energiju koju sami proizvedu, s energetske zajednicama građana postupa se kao s aktivnim kupcima u skladu s člankom 15. stavkom 2. točkom (e);
- (e) imaju pravo unutar energetske zajednice građana urediti dijeljenje električne energije koja je proizvedena u proizvodnim jedinicama koje su u vlasništvu zajednice, u skladu s drugim zahtjevima iz ovog članka i dok članovi zajednice zadržavaju prava i obveze krajnjih kupaca.

Za potrebe prvog podstavka točke (e), dijeljenjem električne energije ne dovode se u pitanje primjenjive naknade za mrežu, tarife i pristojbe, u skladu s transparentnom analizom troškova i koristi distribuiranih energetske izvora koju izradi nadležno nacionalno tijelo.

4. [Ugovorne strane](#) mogu energetske zajednicama građana dodijeliti pravo upravljanja distribucijskim mrežama u njihovu području djelovanja te pravo utvrđivanja odgovarajućih postupaka, ne dovodeći u pitanje poglavlje IV. ili druga pravila i propise koji se primjenjuju na operatore distribucijskih sustava. Ako se takvo pravo dodijeli, [Ugovorne strane](#) osiguravaju da energetske zajednice građana:

- (a) budu ovlaštene sklopiti sporazum o radu svoje mreže s relevantnim operatorom distribucijskog sustava ili operatorom prijenosnog sustava na koji je njihova mreža priključena;
- (b) podliježu odgovarajućim naknadama za mrežu na priključnim mjestima između svoje mreže i distribucijske mreže izvan energetske zajednice građana, a takve se naknade za mrežu zasebno iskazuju za električnu energiju koja je predana u distribucijsku mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz distribucijske mreže izvan energetske zajednice građana, u skladu s člankom 59. stavkom 9.;
- (c) ne postupaju diskriminacijski ili štetno u pogledu kupaca koji ostanu priključeni na distribucijski sustav.

Članak 17.

Upravljanje potrošnjom putem agregiranja

1. [Ugovorne strane](#) omogućuju i potiču sudjelovanje u upravljanju potrošnjom putem agregiranja. [Ugovorne strane](#) omogućuju krajnjim kupcima, uključujući one koji nude upravljanje potrošnjom putem agregiranja, da uz proizvođače sudjeluju na svim tržištima električne energije na nediskriminacijski način.

2. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava pri nabavi pomoćnih usluga sa sudionicima na tržištu koji sudjeluju u upravljanju potrošnjom putem agregiranja kao i s proizvođačima postupaju na nediskriminacijski način i u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima.

3. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da njihov relevantni regulatorni okvir sadrži barem sljedeće elemente:

- (a) pravo ulaska na tržišta električnom energijom za svakog sudionika na tržištu koji se bavi agregiranjem, uključujući neovisne agregatore, bez pristanka ostalih sudionika na tržištu;
- (b) nediskriminacijska i transparentna pravila kojima se jasno utvrđuju uloge i odgovornosti svih elektroenergetskih poduzeća i kupaca;
- (c) nediskriminacijska i transparentna pravila i postupke razmjene podataka među sudionicima na tržištu koji se bave agregiranjem i drugim elektroenergetskim poduzećima, kojima

se osigurava jednostavan pristup podacima pod jednakim i nediskriminacijskim uvjetima, uz istodobnu potpunu zaštitu komercijalno osjetljivih podataka i osobnih podataka kupaca;

- (d) obveze za sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem da budu financijski odgovorni za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu, i u tom su smislu oni subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za odstupanja delegiraju u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC;
- (e) odredbu kojom opskrbljivači ne smiju svoje krajnje kupce koji su sklopili ugovor s neovisnim agregatorima izložiti neopravdanim plaćanjima, kaznama ili drugim neopravdanim ugovornim ograničenjima;
- (f) mehanizam za rješavanje sporova među sudionicima na tržištu koji se bave agregiranjem i drugim sudionicima na tržištu, uključujući odgovornost za neravnoteže.

4. **Ugovorne strane** mogu zahtijevati da elektroenergetska poduzeća ili uključeni krajnji kupci plaćaju naknadu drugim sudionicima na tržištu ili subjektima drugih sudionika na tržištu odgovornima za odstupanja, ako su ti sudionici na tržištu ili subjekti odgovorni za odstupanja izravno pogođeni aktiviranjem upravljanja potrošnjom. Takva naknada ne smije stvoriti prepreku za ulazak na tržište sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem ili prepreku za fleksibilnost. U takvim slučajevima ta je naknada strogo ograničena na pokrivanje nastalih troškova opskrbljivača uključenih kupaca ili opskrbljivačevih subjekata odgovornih za odstupanje tijekom aktivacije upravljanja potrošnjom. Metodom izračuna naknade mogu se uzeti u obzir koristi koje su drugi sudionici na tržištu ostvarili zahvaljujući neovisnim agregatorima i u tom se slučaju od agregatora ili uključenih kupaca može zahtijevati doprinos toj naknadi jedino ako, i u mjeri u kojoj, koristi svim opskrbljivačima, kupcima i njihovim subjektima odgovornim za odstupanja ne nadilaze izravne troškove koji su zbog njih nastali. Metodu izračuna mora odobriti regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo;

5. **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorna tijela ili, ako je tako predviđeno nacionalnim pravnim sustavom, operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava koji djeluju u bliskoj suradnji sa sudionicima na tržištu i krajnjim kupcima utvrde tehničke zahtjeve za sudjelovanje upravljanja potrošnjom na svim tržištima električne energije u skladu s tehničkim značajkama tih tržišta i mogućnostima upravljanja potrošnjom. Takvi zahtjevi uključuju sudjelovanje agregiranih opterećenja.

Članak 18.

Računi i informacije o obračunu

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da su računi i informacije o obračunu točni, lako razumljivi, jasni, sažeti, prilagođeni korisnicima i predloženi na takav način da ih krajnji kupci mogu lako usporediti. Na zahtjev krajnjih kupaca dostavlja im se jasno i razumljivo objašnjenje o tome kako je izrađen njihov račun, posebno ako se računi ne temelje na stvarnoj potrošnji.
2. **Ugovorne strane** osiguravaju da se za izdavanje svih računa i pružanje svih informacija o obračunu krajnjim kupcima ne naplaćuje naknada.
3. **Ugovorne strane** osiguravaju da se krajnjim kupcima ponudi mogućnost primanja računa i informacija o obračunu u elektroničkom obliku te da im se ponude fleksibilni aranžmani za stvarno plaćanje računa.
4. Ako ugovor predviđa buduće izmjene proizvoda, cijene ili popusta, te se stavke, zajedno s datumom od kojeg se izmjena primjenjuje, navode na računu.

5. **Ugovorne strane** savjetuju se s udrugama potrošača kad razmatraju izmjene zahtjeva u pogledu sadržaja računa.
6. **Ugovorne strane** osiguravaju da su računi i informacije o obračunu u skladu s minimalnim zahtjevima utvrđenima u Prilogu I.

Članak 19.

Pametni sustavi mjerenja

1. Radi promicanja energetske učinkovitosti i osnaživanja krajnjih kupaca **Ugovorne strane** ili, ako je neka **Ugovorna strana** tako predvidjela, regulatorno tijelo snažno preporučuju da elektroenergetska poduzeća i drugi sudionici na tržištu optimiziraju uporabu električne energije, među ostalim pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za formiranje cijena i uvođenjem interoperabilnih pametnih sustava mjerenja, osobito s pomoću potrošačkih sustava za upravljanje energijom i s pomoću pametnih mreža, u skladu s primjenjivim pravilima **Energetske zajednice** o zaštiti podataka.
2. **Ugovorne strane** osiguravaju na svojem državnom području uvođenje pametnih sustava mjerenja koji doprinose aktivnom sudjelovanju kupaca na tržištu električne energije. Takvo uvođenje može podlijegati procjeni troškova i koristi u skladu s načelima utvrđenima u Prilogu II.
3. **Ugovorne strane** koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja donose i objavljuju minimalne funkcionalne i tehničke zahtjeve za pametne sustave mjerenja koji će se uvesti na njihovu državnom području u skladu s člankom 20. i Prilogom II. **Ugovorne strane** osiguravaju interoperabilnost tih pametnih sustava mjerenja, kao i njihovu sposobnost osiguranja rezultata za potrošačke sustave za upravljanje energijom. U tom pogledu **Ugovorne strane** poklanjaju dužnu pažnju upotrebi odgovarajućih dostupnih standarda, uključujući one standarde kojima se omogućava interoperabilnost, kao i najboljih praksi, vodeći pritom računa o važnosti razvoja pametnih mreža i unutarnjeg tržišta električne energije.
4. **Ugovorne strane** koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja osiguravaju da krajnji kupci na transparentan i nediskriminacijski način doprinose pokrivanju troškova uvođenja, istodobno uzimajući u obzir dugoročne koristi za cjelokupni vrijednosni lanac. **O opsegu takvog doprinosa odlučuju nacionalna regulatorna tijela svake Ugovorne strane.** **Ugovorne strane** ili, ako je **Ugovorna strana** tako predvidjela, određena nadležna tijela redovito prate uvođenje pametnog mjerenja na svojem državnom području radi bilježenja pružanja koristi potrošačima.
5. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz stavka 2., uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni negativnim, **Ugovorne strane** osiguravaju da se ta procjena preispita najmanje svake četiri godine, ili češće, zbog velikih promjena u temeljnim pretpostavkama, u razvoju tehnologije i tržišta. **Ugovorne strane** obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o ishodu svoje ažurirane procjene troškova i koristi kad njezini rezultati postanu dostupni.
6. Odredbe ove Direktive koje se odnose na pametne sustave mjerenja primjenjuju se na buduće ugradnje i ugradnje kojima se zamjenjuju starija pametna brojila. Pametni sustavi mjerenja koji su već ugrađeni ili za koje je “početak rada” nastupio prije **dana stupanja na snagu ove Direktive u Energetskoj zajednici**, mogu ostati u funkciji tijekom svojeg životnog vijeka no, u slučaju pametnih sustava mjerenja koja ne zadovoljavaju uvjete iz članka 20. i Priloga II., ne mogu ostati u funkciji nakon 5. srpnja 2031.

Za potrebe ovog stavka ili početak građevinskih radova na ulaganju ili prva čvrsta obveza za naručivanje opreme ili druga obveza koja ulaganje čini neopozivim, ovisno o tome što nastupi

prije. Kupnja zemljišta i pripremni radovi, primjerice ishođenje dozvola i provođenje preliminar-nih studija izvedivosti, ne smatraju se početkom radova. U slučaju preuzimanja “početak radova” znači trenutak stjecanja imovine koja je izravno povezana sa stečenom poslovnom jedinicom.

Članak 20.

Funkcionalnosti pametnog sustava mjerenja

Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz članka 19. stavka 2., uvođenje pametnog sustava mjerenja ocijeni pozitivnim ili ako se pametan sustav mjerenja sustavno uvodi nakon [dana stupanja na snagu ove Direktive u Energetskoj zajednici](#), [Ugovorne strane](#) uvode pametne sustave mjerenja u skladu s europskim normama, Priloga II. i sljedećim zahtjevima:

- (a) pametnim sustavima mjerenja precizno se mjeri stvarna potrošnja električne energije te se njime krajnjim se kupcima moraju moći pružiti informacije o stvarnom vremenu upotrebe. Potvrđeni podatci o povijesnoj potrošnji lako su i na siguran način dostupni krajnjim kupcima te im se na zahtjev daju na uvid bez dodatnih troškova. Nepotvrđeni podatci o potrošnji u gotovo stvarnom vremenu također su lako i na siguran način dostupni krajnjim kupcima bez dodatnih troškova, putem standardiziranog sučelja ili putem daljinskog pristupa radi podupiranja automatiziranih programa energetske učinkovitosti, upravljanja potrošnjom i drugih usluga;
- (b) sigurnost pametnih sustava mjerenja i podatkovne komunikacije u skladu je s relevantnim [važećim](#) pravilima o sigurnosti, uzimajući u obzir najbolje dostupne tehnike za osiguravanje najviše razine zaštite kibersigurnosti te se pritom vodi računa o troškovima i načelima proporcionalnosti;
- (c) privatnost krajnjih kupaca i zaštita njihovih podataka u skladu je s relevantnim [važećim](#) pravilima o zaštiti podataka i privatnosti;
- (d) operateri brojila osiguravaju da se na brojlama aktivnih kupaca koji predaju električnu energiju u mrežu može prikazati električna energija koja je predana u mrežu iz njihovih prostora;
- (e) na zahtjev krajnjih kupaca, podatci o električnoj energiji koju su predali u mrežu i podatci o njihovoj potrošnji električne energije stavljaju se njima na raspolaganje, u skladu s provedbenim aktom donesenim na temelju članka 24., putem standardiziranog komunikacijskog sučelja ili putem daljinskog pristupa, ili na raspolaganje trećim osobama koje djeluju u njihovo ime, u lako razumljivom obliku, čime im se omogućava usporedba ponuda pod jednakim uvjetima;
- (f) prije ugradnje pametnih brojila ili pri njihovoj ugradnji krajnjim se kupcima pružaju odgovarajući savjeti i informacije, posebno u vezi s njihovim punim potencijalom u pogledu upravljanja očitavanjem brojila i praćenja potrošnje energije, te u vezi s prikupljanjem i obradom osobnih podataka u skladu s [važećim](#) pravilima o zaštiti podataka;
- (g) s pomoću pametnih sustava mjerenja podatci krajnjih kupaca mogu se mjeriti, a krajnji kupci mogu biti namireni u razdoblju uravnoteženja odstupanja na nacionalnom tržištu.

Za potrebe prvog podstavka točke (e) krajnji kupci mogu preuzeti svoje mjerne podatke ili ih prenijeti drugoj strani bez dodatnih troškova i u skladu sa svojim pravom na prenosivost podataka koje im je zajamčeno [važećim](#) pravilima o zaštiti podataka.

Članak 21.

Pravo na pametno brojilo

1. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz članka 19. stavka 2., uvođenje pametnog sustava mjerenja ocijeni negativnim te ako se pametan sustav mjerenja ne uvodi sustavno,

Ugovorne strane osiguravaju da svaki krajnji kupac koji to zatraži ima pravo, pod uvjetom da snosi povezane troškove, na ugradnju ili, ako je primjenjivo, nadogradnju, pod poštenim i troškovno učinkovitim uvjetima, pametnog brojila koje je:

- (a) opremljeno funkcionalnostima navedenima u članku 20., ako je to tehnički izvedivo, ili minimalnim skupom funkcionalnosti koje **Ugovorne strane** trebaju definirati i objaviti na nacionalnoj razini u skladu s Priloga II.;
- (b) interoperabilno i može omogućiti traženu povezivost mjerne infrastrukture i potrošačkih sustava za upravljanje energijom u gotovo stvarnom vremenu.

2. Ako kupac zatraži pametno brojilo u skladu sa stavkom 1., **Ugovorne strane** ili, ako je **Ugovorna strana** tako predvidjela, određena nadležna tijela:

- (a) osiguravaju da je u ponudi krajnjem kupcu koji zahtijeva ugradnju pametnog brojila izričito navedeno i jasno opisano sljedeće:
 - i. funkcije i interoperabilnost koje podržava pametno brojilo, moguće usluge, kao i koristi koje se zaista mogu ostvariti uporabom pametnog brojila u određenom trenutku,
 - ii. svi povezani troškovi koje snosi krajnji kupac;
- (b) osiguravaju da je pametno brojilo ugrađeno u razumnom roku, a najkasnije četiri mjeseca od podnesenog zahtjeva za ugradnju;
- (c) redovito, a barem svake dvije godine, preispituju i javno objavljuju povezane troškove te prate razvoj tih troškova kao rezultat tehnoloških dostignuća i mogućih nadogradnji sustava mjerenja.

Članak 22.

Konvencionalna brojila

1. Ako krajnji kupci nemaju pametno brojilo, **Ugovorne strane** osiguravaju da imaju pojedinačno konvencionalno brojilo kojim se točno mjeri njihova stvarna potrošnja.

2. **Ugovorne strane** osiguravaju da krajnji kupci mogu lako očitati svoje konvencionalno brojilo, izravno ili neizravno putem internetskog sučelja ili drugog odgovarajućeg sučelja.

Članak 23.

Upravljanje podacima

1. Pri utvrđivanju pravila u pogledu upravljanja podacima i razmjene podataka **Ugovorne strane** ili, ako je **Ugovorna strana** tako predvidjela, određena nadležna tijela utvrđuju pravila o pristupu strana koje ispunjavaju uvjete podacima o krajnjim kupcima u skladu s ovim člankom i **važćim** <...> pravnim okvirom. Za potrebe ove Direktive podatci znače mjerne podatke i podatke o potrošnji, kao i podatke koji se zahtijevaju o kupcu koji želi promijeniti opskrbljivača, za upravljanje potrošnjom i za druge usluge.

2. **Ugovorne strane** organiziraju upravljanje podacima kako bi osigurale učinkovit i siguran pristup podacima i učinkovitu razmjenu podataka, kao i zaštitu podataka i njihovu sigurnost.

Neovisno o modelu upravljanja podacima koji se primjenjuje u svakoj **Ugovornoj strani**, strana odgovorna za upravljanje podacima omogućava svakoj stranci koja ispunjava uvjete pristup podacima o krajnjem kupcu u skladu sa stavkom 1. Strane koje ispunjavaju uvjete imaju tražene podatke na raspolaganju na nediskriminacijski način i istodobno. Pristup podacima jednostavan je, a relevantni postupci za ostvarenje pristupa podacima javno su dostupni.

3. Pravila o pristupu podacima i pohranjivanju podataka za potrebe ove Direktive u skladu su s relevantnim [važecim pravilima o zaštiti podataka](#).

Obrada osobnih podataka u okviru ove Direktive provodi se u skladu s [važecim pravilima o zaštiti podataka](#).

4. [Ugovorne strane](#) ili, ako je [Ugovorna strana](#) tako predvidjela, određena nadležna tijela ovlašćuju i certificiraju ili, prema potrebi, nadziru strane odgovorne za upravljanje podacima kako bi osigurale da postupaju u skladu sa zahtjevima ove Direktive.

Ne dovodeći u pitanje zadaće službenika za zaštitu podataka iz [važecih pravila o zaštiti podataka](#), [Ugovorne strane](#) mogu odlučiti da će od strana odgovornih za upravljanje podacima zahtijevati imenovanje službenika odgovornih za usklađenost, nadležnih za praćenje provedbe mjera koje su poduzele te strane radi osiguravanja nediskriminacijskog pristupa podacima i usklađenosti sa zahtjevima ove Direktive.

[Ugovorne strane](#) mogu imenovati službenike odgovorne za usklađenost ili tijela iz članka 35. stavka 2. točke (d) radi ispunjavanje obveza iz ovog stavka.

5. Za pristup vlastitim podacima ili za zahtjev za stavljanje na raspolaganje vlastitih podataka krajnjim se kupcima ne zaračunavaju dodatni troškovi.

[Ugovorne strane](#) odgovorne su za utvrđivanje relevantnih troškova koje u svrhu pristupa podacima snose strane koje ispunjavaju uvjete.

[Ugovorne strane](#) ili, ako je [Ugovorna strana](#) tako predvidjela, određena nadležna tijela osiguravaju da su troškovi koje naplaćuju regulirani subjekti koji pružaju podatkovne usluge razumni i propisno opravdani.

Članak 24.

Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i postupci za pristup podacima

1. Radi promicanja tržišnog natjecanja na maloprodajnom tržištu i izbjegavanja nametanja pretjeranih administrativnih troškova stranama koje ispunjavaju uvjete [Ugovorne strane](#) olakšavaju potpunu interoperabilnost energetske usluga u [Energetskoj zajednici](#).

2. <...>

3. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da elektroenergetska poduzeća primjenjuju zahtjeve u pogledu interoperabilnosti i postupke za pristup podacima iz stavka 2. Ti se zahtjevi i postupci temelje na postojećim nacionalnim praksama.

Članak 25.

Jedinstvene kontaktne točke

[Ugovorne strane](#) osiguravaju jedinstvene kontaktne točke radi pružanja svih nužnih informacija kupcima kad je riječ o njihovim pravima, primjenjivom pravu i mehanizmima za rješavanje sporova koji su im dostupni u slučaju spora. Takve jedinstvene kontaktne točke mogu biti dio općih informativnih točaka za potrošače.

Članak 26.

Pravo na izvansudsko rješavanje sporova

1. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da krajnji kupci imaju pristup jednostavnim, pravednim, transparentnim, neovisnim, djelotvornim i učinkovitim izvansudskim mehanizmima za

rješavanje sporova u vezi s pravima i obvezama utvrđenima ovom Direktivom preko neovisnog mehanizma kao što je pravobranitelj za energetiku ili tijelo za zaštitu potrošača ili regulatorno tijelo. Ako je krajnji kupac potrošač u smislu **važjećeg zakona**, takvi izvansudski mehanizmi u skladu su sa zahtjevima za kvalitetu iz **važjećeg zakona** i njima se predviđa, ako je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade.

2. Prema potrebi, **Ugovorne strane** osiguravaju da subjekti za alternativno rješavanje sporova surađuju kako bi osigurali jednostavne, pravedne, transparentne, neovisne, djelotvorne i učinkovite mehanizme za izvansudsko rješavanje sporova za svaki spor koji proizađe iz proizvoda ili usluga povezanih ili u paketu s bilo kojim proizvodom ili uslugom koji su obuhvaćeni područjem primjene ove Direktive.

3. Sudjelovanje elektroenergetskih poduzeća u mehanizmima izvansudskog rješavanja sporova za kupce iz kategorije kućanstva je obvezno, osim ako **Ugovorna strana** ne dokaže **Tajništvu Energetske zajednice** da su drugi mehanizmi jednako učinkoviti.

Članak 27.

Univerzalna usluga

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da svi kupci iz kategorije kućanstvo, i, kada to **Ugovorne strane** smatraju prikladnim, mala poduzeća, imaju pravo na univerzalnu uslugu, naime pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete unutar svojeg državnog područja po konkurentnim, jednostavno i jasno usporedivim, transparentnim i nediskriminacijskim cijenama. Radi osiguravanja pružanja univerzalne usluge, **Ugovorne strane** mogu imenovati opskrbljivača zadnjeg izbora. **Ugovorne strane** operatorima distribucijskih sustava nameću obvezu priključivanja kupaca na njihovu mrežu po odredbama, uvjetima i tarifama utvrđenima u skladu s postupkom predviđenim u članku 59. stavku 7. Ovom se Direktivom ne sprečava **Ugovorne strane** da ojačaju tržišni položaj kupaca iz kategorije kućanstva te malih i srednjih kupaca koji nisu kućanstva promicanjem mogućnosti za dobrovoljno udruživanje predstavnika za tu kategoriju kupaca.

2. Stavak 1. provodi se na transparentan i nediskriminacijski način i ne sprečava slobodan izbor opskrbljivača predviđen u članku 4.

Članak 28.

Ugroženi kupci

1. **Ugovorne strane** poduzimaju odgovarajuće mjere radi zaštite kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih zaštitnih mjera radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu, svaka **Ugovorna strana** definira koncept ugroženih kupaca koji se može odnositi na energetska siromaštvo i, među ostalim, na zabranu isključivanja električne energije takvim kupcima u kritičnim vremenima. Koncept ugroženih kupaca može uključivati razine prihoda, udio rashoda za energiju u okviru raspoloživog dohotka, energetska učinkovitost domova, kritičnu ovisnost o električnoj opremi iz zdravstvenih razloga, dob ili druge kriterije. **Ugovorne strane** osiguravaju primjenu prava i obveza povezanih s ugroženim kupcima. Posebno poduzimaju mjere za zaštitu kupaca u udaljenim područjima. Osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, posebno u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, općih informacija i mehanizama rješavanja sporova.

2. **Ugovorne strane** poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što je osiguravanje povlastica kroz sustave socijalne sigurnosti radi osiguravanja nužne opskrbe ugroženih kupaca ili pružanje podrške poboljšanjima energetske učinkovitosti radi rješavanja energetske siromaštva tamo

gdje je ono utvrđeno u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021., uključujući u širem kontekstu siromaštva. Takve mjere ne smiju sprečavati stvarno otvaranje tržišta iz članka 4. ili funkcioniranje tržišta te se [Tajništvo Energetske zajednice](#), ako je potrebno, o njima obavješuje u skladu s člankom 9. stavkom 4. Takve obavijesti mogu također uključivati mjere poduzete unutar općeg sustava socijalne sigurnosti.

Članak 29.

Energetsko siromaštvo

Pri ocjenjivanju broja energetski siromašnih kućanstava u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021., Ugovorne strane utvrđuju i objavljuju skup kriterija koji mogu uključivati niske prihode, visoke rashode za energiju u okviru raspoloživog dohotka i lošu energetske učinkovitost.

U tom kontekstu i u kontekstu članka 5. stavka 5. [Tajništvo Energetske zajednice](#) daje smjernice o definiciji “znatnog broja kućanstava u energetskom siromaštvu”, polazeći od pretpostavke da se svaki udio kućanstava u energetskom siromaštvu može smatrati znatnim.

POGLAVLJE IV.

RAD DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA

Članak 30.

Određivanje operatora distribucijskih sustava

[Ugovorne strane](#) imenuju ili zahtijevaju od poduzeća, koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna, da imenuju jednog operatora distribucijskog sustava ili više njih, na vremensko razdoblje koje [Ugovorne strane](#) trebaju odrediti uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i ekonomske ravnoteže.

Članak 31.

Zadatci operatora distribucijskih sustava

1. Operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije, za pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava distribucije električne energije na svojem području uz dužnu pažnju prema zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti.

2. U svakom slučaju operator distribucijskog sustava ne smije diskriminirati korisnike sustava ili kategorije korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

3. Operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustavom.

4. [Ugovorna strana](#) može od operatora distribucijskog sustava pri dispečiranju proizvodnih postrojenja zahtijevati davanje prednosti proizvodnim postrojenjima koja upotrebljavaju obnovljive izvore ili upotrebljavaju visokoučinkovitu kogeneraciju, u skladu s člankom 12. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC.

5. Svaki operator distribucijskog sustava djeluje kao neutralni tržišni pomagač pri nabavi energije koju upotrebljava za pokrivanje gubitaka energije u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, kada ima takvu funkciju.
6. Ako je operator distribucijskog sustava odgovoran za nabavu proizvoda i usluga potrebnih za učinkovit, pouzdan i siguran rad distribucijskog sustava, pravila koja u tu svrhu donosi operator distribucijskog sustava objektivna su, transparentna i nediskriminacijska te se izrađuju u koordinaciji s operatorima prijenosnih sustava i drugim relevantnim sudionicima na tržištu. Uvjeti pružanja takvih proizvoda i usluga operatorima distribucijskog sustava, uključujući prema potrebi pravila i tarife, utvrđuju se u skladu s člankom 59. stavkom 7. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.
7. U obavljanju zadataka iz stavka 6., operator distribucijskog sustava nabavlja nefrekvencijske pomoćne usluge potrebne za njegov sustav u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, osim ako je regulatorno tijelo procijenilo da pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga temeljeno na tržištu nije ekonomski učinkovito te je odobrilo odstupanje. Ta obveza nabave nefrekvencijskih pomoćnih usluga ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente.
8. Nabavom proizvoda i usluga iz stavka 6. osigurava se stvarno sudjelovanje svih kvalificiranih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, operator postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem, posebno tako što se od regulatornih tijela i operatora distribucijskih sustava zahtijeva da u bliskoj suradnji sa svim sudionicima na tržištu, kao i operatorima prijenosnih sustava, utvrde tehničke zahtjeve za sudjelovanje na tim tržištima na temelju tehničkih značajki tih tržišta i sposobnosti svih sudionika na tržištu.
9. Operatori distribucijskih sustava surađuju s operatorima prijenosnih sustava u svrhu stvarnog sudjelovanja sudionika na tržištu priključenih na njihovu mrežu na maloprodajnim i veleprodajnim tržištima te tržištima uravnoteženja. O isporuci usluga uravnoteženja koje proizlaze iz resursa smještenih u distribucijskom sustavu postiže se dogovor s relevantnim operatorom prijenosnog sustava u skladu s člankom 57. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), i člankom 182. Uredbe Komisije (EU) 2017/1485, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#).
10. Ugovorne strane ili njihova određena nadležna tijela mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti obavljanje djelatnosti koje nisu predviđene u ovoj Direktivi i Uredbi (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), ako su te aktivnosti nužne kako bi operatori distribucijskih sustava ispunili svoje obveze u skladu s ovom Direktivom ili Uredbom (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), pod uvjetom da je regulatorno tijelo ocijenilo potrebu za takvim odstupanjem. Ovim se stavkom ne dovodi u pitanje pravo operatora distribucijskih sustava da imaju u vlasništvu ili razvijaju mreže koje nisu elektroenergetske mreže, vode ih ili da upravljaju njima, ako je to pravo odobrila [Ugovorna strana](#) ili određeno nadležno tijelo.

Članak 32.

Poticaji za uporabu fleksibilnosti u distribucijskim mrežama

1. [Ugovorne strane](#) osiguravaju potreban regulatorni okvir kako bi se operatorima distribucijskih sustava omogućilo da kupuju usluge fleksibilnosti, među ostalim usluge upravljanja zagušenjem u njihovu području, i kako bi ih se na to potaklo, u cilju povećanja učinkovitosti

rada i razvoja distribucijskog sustava. Konkretno, regulatornim se okvirima osigurava da operatori distribucijskih sustava mogu nabavljati usluge od pružatelja distribuirane proizvodnje, upravljanja potrošnjom ili skladištenja energije te se promovira upotreba mjera energetske učinkovitosti, ako te usluge na troškovno učinkovit način smanjuju potrebu dogradnje ili zamjene elektroenergetskog kapaciteta i podupiru učinkovit i siguran rad distribucijskog sustava. Operatori distribucijskih sustava nabavljaju te usluge u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, osim ako su regulatorna tijela utvrdila da nabava takvih usluga nije gospodarski učinkovita ili da bi takva nabava dovela do ozbiljnih poremećaja na tržištu ili do većih zagušenja.

2. Operatori distribucijskih sustava, podložno odobrenju regulatornog tijela, ili pak samo regulatorno tijelo u transparentnom i participativnom postupku koji uključuje sve relevantne korisnike sustava i operatora prijenosnog sustava utvrđuju specifikacije za nabavljene usluge fleksibilnosti i, prema potrebi, standardizirane tržišne proizvode za takve usluge barem na nacionalnoj razini. Specifikacijama se osigurava stvarno i nediskriminacijsko sudjelovanje svih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem. Operatori distribucijskih sustava razmjenjuju sve potrebne informacije s operatorima prijenosnih sustava i s njima se koordiniraju kako bi se osigurali optimalna uporaba resursa i siguran i učinkovit rad sustava te olakšao razvoj tržišta. Operatorima distribucijskih sustava adekvatno se nadoknađuju barem razumni troškovi povezani s nabavom takvih usluga, uključujući troškove potrebnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te troškove infrastrukture.

3. Razvoj distribucijskog sustava temelji se na transparentnom planu razvoja mreže koji operatori distribucijskih sustava objavljuju barem svake dvije godine i podnose regulatornom tijelu. Plan razvoja mreže osigurava transparentnost potrebnih srednjoročnih i dugoročnih usluga fleksibilnosti te utvrđuje ulaganja planirana u sljedećih pet do deset godina, s posebnim naglaskom na glavnoj infrastrukturi distribucije potrebnoj kako bi se priključili novi proizvodni kapaciteti i nova opterećenja, među ostalim stanice za punjenje električnih vozila. Plan razvoja mreže obuhvaća i upotrebu upravljanja potrošnjom, energetske učinkovitost, postrojenja za skladištenje energije ili druge resurse kojima se operator distribucijskog sustava služi kao alternativom proširenju sustava.

4. Operatori distribucijskih sustava savjetuju se o planu razvoja mreže sa svim relevantnim korisnicima sustava i relevantnim operatorima prijenosnih sustava. Operatori distribucijskih sustava objavljuju rezultate procesa savjetovanja zajedno s planom razvoja mreže te ih dostavljaju rezultate savjetovanja i plan razvoja mreže regulatornom tijelu. Regulatorno tijelo može zatražiti izmjenu planova.

5. **Ugovorne strane** mogu odlučiti ne primjenjivati obvezu iz stavka 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili koja opslužuju male izolirane sustave.

Članak 33.

Integracija elektromobilnosti u elektroenergetsku mrežu

1. <...> **Ugovorne strane** osiguravaju potreban regulatorni okvir kako bi se olakšalo priključivanje javno dostupnih i privatnih stanica za punjenje na distribucijske mreže. **Ugovorne strane** osiguravaju da operatori distribucijskih sustava surađuju na nediskriminacijskoj osnovi sa svakim poduzećem koje ima u vlasništvu ili razvija stanice za punjenje električnih vozila ili njima upravlja, što uključuje i njihovo priključenje na mrežu.

2. Operatori distribucijskih sustava ne smiju imati u vlasništvu ni razvijati stanice za punjenje električnih vozila, voditi ih niti njima upravljati, osim ako operatori distribucijskih sustava imaju u vlasništvu privatne stanice za punjenje isključivo za vlastitu uporabu.

3. Odstupajući od stavka 2., **Ugovorne strane** mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju stanice za punjenje električnih vozila, voditi ih ili njima upravljaju samo ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju stanice za punjenje električnih vozila, vode ih ili njima upravljaju ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
- (b) regulatorno tijelo provelo je ex ante reviziju uvjeta postupka javnog natječaja iz točke (a) te je dalo svoje odobrenje;
- (c) stanicama za punjenje operator distribucijskog sustava upravlja na osnovi pristupa trećih strana u skladu s člankom 6. te ne smije diskriminirati korisnike sustava ili kategorije korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

Regulatorno tijelo može sastaviti smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog postupka javnog natječaja.

4. Ako su **Ugovorne strane** provele uvjete iz stavka 3., **Ugovorne strane** ili njihova određena nadležna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje kako bi se ponovno procijenilo jesu li druge strane zainteresirane za vlasništvo, razvijanje stanicom za punjenje električnih vozila ili upravljanje njome. Ako javno savjetovanje pokaže da druge strane mogu imati u vlasništvu ili razvijati takve stanice, voditi ih ili njima upravljati, **Ugovorne strane** osiguravaju da se aktivnosti operatora distribucijskih sustava u tom području postupno ukinu pod uvjetom da se uspješno dovrši postupak javnog natječaja iz stavka 3. točke (a). Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima distribucijskih sustava da povrate preostalu vrijednost svojih ulaganja u infrastrukturu punjenja.

Članak 34.

Zadatci operatora distribucijskih sustava u upravljanju podacima

Ugovorne strane svim stranama koje zadovoljavaju uvjete osiguravaju nediskriminacijski pristup podacima pod jasnim i jednakim uvjetima, u skladu s relevantnim pravilima o zaštiti podatka. Programi usklađenosti iz članka 35. stavka 2. točke (d) u **Ugovornim stranama** u kojima su u skladu s člankom 19. uvedeni pametni sustavi mjerenja te u kojima operatori distribucijskih sustava sudjeluju u upravljanju podacima uključuju posebne mjere kako bi se onemogućilo da se strane koje ispunjavaju uvjete diskriminira u pristupu podacima kako je utvrđeno člankom 23. Ako operatori distribucijskih sustava ne podliježu članku 35. stavcima 1., 2. ili 3., **Ugovorne strane** poduzimaju sve potrebne mjere kako bi se osiguralo da vertikalno integrirana poduzeća nemaju povlašten pristup podacima za provođenje svojih aktivnosti opskrbe.

Članak 35.

Razdvajanje operatora distribucijskih sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim

djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad osnovnim sredstvima operatora distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.

2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je u smislu svoje organizacije i donošenja odluka neovisan o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevni rad proizvodnje, prijenosa ili opskrbe električnom energijom;
- (b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje operatorom distribucijskog sustava uzimaju u obzir na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom elektroenergetskom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za rad, održavanje ili razvoj mreže. Radi izvršavanja tih zadataka, operator distribucijskog sustava na raspolaganju mora imati potrebne resurse uključujući ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse. Time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava matičnog društva na ekonomski i upravljački nadzor u pogledu prinosa na imovinu, neizravno uređenog u skladu s člankom 59. stavkom 7., u društvu kćeri. Time se matičnom društvu posebno omogućuje odobravanje godišnjeg financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta, operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja razina zaduženosti njegovog društva kćeri. Time se matičnom društvu ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom poslovanju, ni u pogledu individualnih odluka koje se odnose na izgradnju ili dogradnju distribucijskih vodova, koje ne prelaze okvire odobrenog financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta i
- (d) operator distribucijskog sustava mora utvrditi program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegova poštovanja. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika za postizanje tih ciljeva. Osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti, službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava podnosi godišnje izvješće u kojemu se utvrđuju poduzete mjere regulatornom tijelu iz članka 57. stavka 1. te se ono objavljuje. Službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da on ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Posebno, vertikalno integrirani operatori distribucijskih sustava ne smiju svojom komunikacijom i brendiranjem stvarati zabunu u pogledu zasebnog identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrbom.

4. **Ugovorne strane** mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili opslužuju male izolirane sustave.

Članak 36.

Vlasništvo operatora distribucijskih sustava nad postrojenjima za skladištenje energije

1. Operatorima distribucijskih sustava nije smiju imati u vlasništvu niti razvijati postrojenja za skladištenje energije, voditi ih niti njima upravljati.
2. Odstupajući od stavka 1. **Ugovorne strane** mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju postrojenja za skladištenje energije, vode ih ili njima upravljaju ako su ona u potpunosti integrirane mrežne komponente i ako je regulatorno tijelo dalo svoje odobrenje, ili ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:
 - (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju takva postrojenja, vode ih ili njima upravljaju ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
 - (b) takva su postrojenja potrebna da bi operatori distribucijskih sustava mogli ispuniti svoje obveze u skladu s ovom Direktivom u vezi s učinkovitim, pouzdanim i sigurnim radom distribucijskog sustava i postrojenja se ne koriste za kupovinu ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, i
 - (c) regulatorno tijelo procijenilo je nužnost takvog odstupanja i provelo je ocjenu javnog natječaja, uključujući uvjeta postupka javnog natječaja, te je dalo svoje odobrenje.

Regulatorno tijelo može sastaviti smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog postupka javnog natječaja.

3. Regulatorna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje o postojećim postrojenjima za skladištenje energije kako bi se procijenila potencijalna dostupnost i zainteresiranost za ulaganje u takva postrojenja. Ako javno savjetovanje, kako ga je ocijenilo regulatorno tijelo, pokaže da su treće strane sposobne na troškovno učinkovit način imati u vlasništvu ili razvijati takva postrojenja, voditi ih ili njima upravljati, regulatorna tijela osiguravaju da se aktivnosti operatora distribucijskih sustava u tom području postupno ukinu u roku od 18 mjeseci. Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima distribucijskih sustava da prime razumnu kompenzaciju, posebice da povrate preostalu vrijednost svojeg ulaganja u postrojenja za skladištenje energije.

4. Stavak 3. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente ili na uobičajeno razdoblje amortizacije novih postrojenja za skladištenje baterija za koje je konačna odluka o ulaganju donesena do **dana stupanja na snagu ove Direktive u Energetskoj zajednici**, pod uvjetom da su postrojenja za skladištenje baterija:

- (a) priključena na mrežu najkasnije dvije godine nakon toga;
- (b) integrirana su u distribucijski sustav;
- (c) upotrebljavaju se isključivo za trenutačnu reaktivnu ponovnu uspostavu mrežne sigurnosti u slučaju ispada u mreži, ako takva mjera ponovne uspostave počne odmah i završi kada se taj problem može riješiti redovnim redispečiranjem; te
- (d) nisu upotrebljavana za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, uključujući uravnoteženje.

Članak 37.

Obveza povjerljivosti operatora distribucijskih sustava

Ne dovodeći u pitanje članak 55. ili neki drugi pravni zahtjev za otkrivanjem informacija, operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija

dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način.

Članak 38.

Zatvoreni distribucijski sustavi

1. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoren distribucijski sustav:

- (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili
- (b) ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Zatvoreni distribucijski sustavi smatraju se distribucijskim sustavima za potrebe ove Direktive. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti da regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od:

- (a) zahtjeva u skladu s člankom 31. stavcima 5. i 7. da nabavlja energiju koju upotrebljava za pokrivanje gubitaka energije i za nefrekvencijske pomoćne usluge u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima;
- (b) zahtjeva u skladu s člankom 6. stavkom 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene u skladu s člankom 59. stavkom 1. prije njihova stupanja na snagu;
- (c) zahtjeva u skladu s člankom 32. stavkom 1. da kupuje usluge fleksibilnosti i zahtjeva u skladu s člankom 32. stavkom 3. da razvije sustave operatora na temelju planova za razvoj mreže;
- (d) zahtjeva u skladu s člankom 33. stavkom 2. da nema u vlasništvu, ne razvija ili ne vodi stanice za punjenje električnih vozila, ili da njima ne upravlja; i
- (e) zahtjeva u skladu s člankom 36. stavkom 1. da nema u vlasništvu, ne razvija ili ne vodi postrojenja za skladištenje energije, ili da njima ne upravlja.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 59. stavkom 1. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobravanje izuzeća na temelju stavka 2.

Članak 39.

Kombinirani operator

Članak 35. stavak 1. ne sprečava rad kombiniranog operatora prijenosnog sustava i operatora distribucijskog sustava, pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 43. stavkom 1., člancima 44. i 45. ili odjeljkom 3. poglavlja VI. ili taj operator potpada pod članak 66. stavak 3.

POGLAVLJE V.
OPĆA PRAVILA PRIMJENJIVA NA OPERATORA PRIJENOSNOG SUSTAVA

Članak 40.
Zadatci operatora prijenosnog sustava

1. Svaki operator prijenosnog sustava odgovoran je za:
 - (a) osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovoljava razumnoj potražnji za prijenosom električne energije, pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnih, pouzdanih i učinkovitih prijenosnih sustava, vodeći računa o zaštiti okoliša, u bliskoj suradnji sa susjednim operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava;
 - (b) osiguravanje prikladnih sredstava za ispunjavanje svojih obveza;
 - (c) doprinošenje sigurnosti opskrbe kroz prikladne kapacitete prijenosa i pouzdanost sustava;
 - (d) upravljanje tokovima električne energije u sustavu, vodeći računa o razmjenama s drugim međusobno povezanim sustavima. U tu je svrhu operator prijenosnog sustava odgovoran za osiguravanje sigurnog, pouzdanog i učinkovitog elektroenergetskog sustava i u tom kontekstu za osiguravanje dostupnosti svih nužnih pomoćnih usluga, uključujući one koje se pružaju u okviru upravljanja potrošnjom i postrojenja za skladištenje energije, u onoj mjeri u kojoj takva dostupnost nije ovisna ni o jednom drugom prijenosnom sustavu s kojim je njegov sustav međusobno povezan;
 - (e) pružanje informacija operatoru drugih sustava, s kojim je njegov sustav međusobno povezan, dostatnih za osiguravanje sigurnog i učinkovitog rada, koordiniranog razvoja i interoperabilnosti međusobno povezanog sustava;
 - (f) osiguravanje nediskriminacije među korisnicima sustava ili kategorijama korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
 - (g) pružanje informacija korisnicima sustava koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu;
 - (h) naplatu naknada i plaćanja za zagušenje na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava, u skladu s člankom 49. Uredbe (EU) 2019/943, dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane i davanje obrazloženih objašnjenja za odbijanje takvog pristupa, što prate regulatorna tijela; pri obavljanju svojih zadataka na temelju ovog članka operatori prijenosnih sustava ponajprije olakšavaju integraciju tržišta;
 - (i) nabavu pomoćnih usluga radi osiguranja operativne sigurnosti;
 - (j) donošenje okvira za suradnju i koordinaciju među regionalnim koordinacijskim centrima;
 - (k) sudjelovanje u uspostavi europskih i nacionalnih procjena adekvatnosti resursa u skladu s poglavljem IV. Uredbe (EU) 2019/943;
 - (l) digitalizaciju prijenosnih sustava;
 - (m) upravljanje podacima, uključujući razvoj sustava za upravljanje podacima, kibersigurnost i zaštitu podataka podložno primjenjivim pravilima i ne dovodeći u pitanje nadležnost drugih tijela.
2. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti da se jedna ili više odgovornosti navedenih u stavku 1. ovog članka dodijeli operatoru prijenosnog sustava koji nije onaj koji ima u vlasništvu

prijenosni sustav, a na kojeg bi se inače primjenjivale dotične odgovornosti. Za operatora prijenosnog sustava kojem se dodijele zadatci certificira se prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa, te mora ispunjavati zahtjeve iz članka 43., ali da ne mora imati u vlasništvu prijenosni sustav za koji je odgovoran.

Operator prijenosnog sustava koji ima u vlasništvu prijenosni sustav mora ispunjavati zahtjeve iz poglavlja VI. i biti certificiran u skladu s člankom 43. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost operatora prijenosnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa da, na vlastitu inicijativu i pod svojim nadzorom, delegiraju određene zadatke drugim operatorima prijenosnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa ako se tim delegiranjem zadataka ne ugrožavaju stvarna i neovisna prava odlučivanja operatora prijenosnog sustava koji delegira zadatke.

3. Pri izvršavanju zadataka iz stavka 1. operator prijenosnog sustava uzima u obzir preporuke koje su izdali regionalni koordinacijski centri.

4. Pri izvršavanju zadataka iz stavka 1. točke (i) operatori prijenosnog sustava nabavljaju usluge uravnoteženja podložno sljedećem:

- (a) transparentni i nediskriminacijski postupci temeljeni na tržištu;
- (b) sudjelovanje svih kvalificiranih elektroenergetskih poduzeća i sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem.

Za potrebe točke (b), regulatorna tijela i operatori prijenosnih sustava, u bliskoj suradnji sa svim sudionicima na tržištu, utvrđuju tehničke zahtjeve za sudjelovanje na tim tržištima na temelju tehničkih značajki tih tržišta.

5. Stavak 4. primjenjuju se na pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga od strane operatora prijenosnih sustava, osim ako je regulatorno tijelo procijenilo da pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga temeljeno na tržištu nije ekonomski učinkovito te je odobrilo odstupanje. Konkretno, regulatornim se okvirima osigurava da operatori prijenosnih sustava mogu nabavljati usluge od pružatelja usluga upravljanja potrošnjom ili skladištenja energije te promicati upotrebu mjera energetske učinkovitosti, kada te usluge na troškovno učinkovit način smanjuju potrebu dogradnje ili zamjene elektroenergetskog kapaciteta i podupiru učinkovit i siguran rad prijenosnog sustava.

6. Operatori prijenosnih sustava, podložno odobrenju regulatornog tijela, ili samo regulatorno tijelo u transparentnom i participativnom postupku koji uključuje sve relevantne korisnike sustava i operatore distribucijskih sustava utvrđuju specifikacije za nabavku <...> pomoćnih usluga i, prema potrebi, standardizirane tržišne proizvode za takve usluge barem na nacionalnoj razini. Specifikacijama se osigurava stvarno i nediskriminacijsko sudjelovanje svih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem. Operatori prijenosnih sustava razmjenjuju sve potrebne informacije s operatorima distribucijskih sustava i s njima se koordiniraju kako bi se osigurala optimalna upotreba resursa i siguran i učinkovit rad sustava te olakšao razvoj tržišta. Operatorima distribucijskih sustava adekvatno se nadoknađuju barem razumni troškovi povezani s nabavom takvih usluga, uključujući troškove potrebnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te troškove infrastrukture.

7. Obveza nabave nefrekvencijskih pomoćnih usluga iz stavka 5. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente.

8. **Ugovorne strane** ili njihova određena nadležna tijela mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti obavljanje djelatnosti koje nisu predviđene u ovoj Direktivi i Uredbi (EU) 2019/943, **kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC**, ako su te djelatnosti nužne kako bi operatori distribucijskih sustava ispunili svoje obveze u skladu s ovom Direktivom ili Uredbom (EU) 2019/943, **kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC**, pod uvjetom da je regulatorno tijelo ocijenilo potrebu za takvim odstupanjem. Ovim se stavkom ne dovodi u pitanje pravo operatora prijenosnih sustava da imaju u vlasništvu ili razvijaju mreže koje nisu elektroenergetske mreže, vode ih ili da upravljaju njima, osim ako to pravo nije odobrila **Ugovorna strana** ili određeno nadležno tijelo.

Članak 41.

Zahtjevi u pogledu povjerljivosti i transparentnosti za operatore prijenosnih sustava i vlasnike prijenosnih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 55. ili neku drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator prijenosnog sustava i svaki vlasnik prijenosnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način. Posebno ne otkriva nikakve komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća, osim ako je to otkrivanje potrebno za provedbu poslovne transakcije. Radi osiguravanja potpunog poštovanja pravila o razdvajanju informacija, **Ugovorne strane** osiguravaju da se vlasnik prijenosnog sustava i ostali dijelovi poduzeća ne koriste zajedničkim uslugama kao što su zajedničke pravne usluge, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.
2. U kontekstu prodaje ili nabave električne energije od strane povezanih poduzeća, operatori prijenosnih sustava ne smiju zlorabiti komercijalno osjetljive informacije dobivene od trećih strana prilikom osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.
3. Informacije potrebne za stvarno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Tom se obvezom ne dovodi u pitanje čuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 42.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju novih proizvodnih postrojenja i postrojenja za skladištenje energije na prijenosni sustav

1. Operator prijenosnog sustava utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke za nediskriminacijsko priključivanje novih proizvodnih postrojenja i postrojenja za skladištenje energije na prijenosni sustav. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornih tijela.
2. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti priključivanje novog proizvodnog postrojenja ili postrojenja za skladištenje energije na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima, kao što je zagušenje u udaljenim dijelovima prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava pruža potrebne informacije.

Prvim se podstavkom ne dovodi u pitanje mogućnost operatora prijenosnog sustava da ograniče zajamčeni kapacitet priključivanja ili da nude priključke koji podliježu operativnim ograničenjima kako bi se osigurala ekonomska učinkovitost novih proizvodnih postrojenja ili postrojenja za skladištenje energije pod uvjetom da je takva ograničenja odobrilo regulatorno tijelo. Regulatorno tijelo osigurava da se sva ograničenja u zajamčenom kapacitetu priključivanja ili

operativna ograničenja uvedu na temelju transparentnih i nediskriminacijskih postupaka i da se njima ne stvaraju neopravdane prepreke za ulazak na tržište. Ako proizvodno postrojenje ili postrojenje za skladištenje energije snosi troškove povezane s osiguravanjem neograničenog priključivanja, ne primjenjuju se nikakva ograničenja.

3. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti novo priključno mjesto na temelju toga što bi to dovelo do dodatnih troškova proizašlih iz nužnog povećanja kapaciteta elemenata sustava koji se nalaze u blizini priključnog mjesta.

POGLAVLJE VI. **RAZDVAJANJE OPERATORÂ PRIJENOSNOG SUSTAVA**

Odjeljak 1. **Razdvajanje vlasništva**

Članak 43.

Razdvajanje vlasništva nad prijenosnim sustavima i operatora prijenosnih sustava

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da:
 - (a) svako poduzeće koje ima u vlasništvu prijenosni sustav djeluje kao operator prijenosnog sustava;
 - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo:
 - i. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom;
 - ii. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;
 - (c) ista osoba ili osobe nisu ovlaštene imenovati članove nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, operatora prijenosnog sustava ili prijenosni sustav, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe; i
 - (d) ista osoba nije ovlaštena biti član nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, kako poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe tako i operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava.
2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:
 - (a) ovlast korištenja glasačkim pravima;
 - (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
 - (c) držanje većinskog udjela.
3. Za potrebe stavka 1. točke (b), pojam “poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” uključuje “poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” u smislu Direktive 2009/73/EZ, a izrazi “operator prijenosnog sustava” i “prijenosni sustav” uključuju “operatora transportnog sustava” i “transportni sustav” u smislu te Direktive.
4. Obveza navedena u stavku 1. točki (a) smatra se ispunjenom u slučaju kada su dva ili više poduzeća koja imaju u vlasništvu prijenosne sustave stvorila zajednički pothvat koji djeluje kao

operator prijenosnog sustava u dvije ili više **Ugovornih strana** za predmetne prijenosne sustave. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dio zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 44. kao neovisni operator sustava ili kao neovisni operator prijenosnog sustava za potrebe odjeljka 3.

5. Za potrebe provedbe ovog članka, u slučaju kada je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) **Ugovorna strana** ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom s jedne strane te nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.

6. **Ugovorne strane** osiguravaju da se ni komercijalno osjetljive informacije iz članka 41. u posjedu operatora prijenosnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, ni osoblje takvog operatora prijenosnog sustava, ne prenose poduzećima koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe.

7. Ako **6. listopada 2011.** prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, **Ugovorna strana** može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

U takvom slučaju predmetna **Ugovorna strana**:

- (a) određuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 44. ili
- (b) poštuje odjeljak 3.

8. Ako **6. listopada 2011.** prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću i uspostavljeni su aranžmani koji jamče stvarniju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odjeljak 3., **Ugovorna strana** može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

9. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava u skladu sa stavkom 8. ovog članka certificira se u skladu s postupcima utvrđenima u članku 52. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive i u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943, **kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC**, na temelju čega **Tajništvo Energetske zajednice** provjerava jamče li uspostavljeni aranžmani stvarniju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odjeljak 3. ovog poglavlja.

10. Vertikalno integrirana poduzeća koja imaju u vlasništvu prijenosni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu korake za usklađivanje sa stavkom 1.

11. Poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost izravno ili neizravno preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima prijenosnih sustava u **Ugovornim stranama** koje primjenjuju stavak 1.

Odjeljak 2. **Neovisni operator sustava**

Članak 44. **Neovisni operator sustava**

1. Ako **3. rujna 2009.** prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, **Ugovorne strane** mogu odlučiti ne primijeniti članak 43. stavak 1. i odrediti neovisnog operatora sustava na temelju prijedloga vlasnika prijenosnog sustava. Takvo određivanje podliježe **mišljenju Tajništva Energetske zajednice**.

2. **Ugovorna strana** može odobriti i odrediti neovisnog operatora sustava samo u slučaju ako je:

- (a) kandidat za operatora dokazao da poštuje zahtjeve navedene u članku 43. stavku 1. točakama (b), (c) i (d);
- (b) kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za provođenje svojih zadataka na temelju članka 40.;
- (c) kandidat za operatora preuzeo obvezu usklađivanja s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;
- (d) vlasnik prijenosnog sustava dokazao da je sposoban uskladiti se s obvezama iz stavka 5. U tu svrhu osigurava sve nacрте ugovornih rješenja dogovorenih s kandidatom za operatora i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom; i
- (e) kandidat za operatora dokazao je da je sposoban uskladiti se s obvezama iz Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), uključujući suradnju operatora prijenosnog sustava na europskoj i regionalnoj razini.

3. Poduzeća koja je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađena sa zahtjevima iz članka 53. i stavka 2. ovog članka [Ugovorne strane](#) odobravaju i određuju neovisnim operatorima sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 52. ove Direktive i članka 51. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), ili iz članka 53. ove Direktive.

4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup, naknada za zagušenje i plaćanja na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava u skladu s člankom 49. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), kao i za pogon, održavanje i razvoj prijenosnog sustava te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji kroz planiranje ulaganja. Prilikom razvijanja prijenosnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak odobravanja), izgradnju i puštanje u pogon nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator prijenosnog sustava u skladu s ovim odjeljkom. Vlasnik prijenosnog sustava nije odgovoran za dodjeljivanje pristupa treće strane i upravljanje njime, ni za planiranje ulaganja.

5. Kada je neovisni operator sustava određen, vlasnik prijenosnog sustava:

- (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za ispunjenje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih relevantnih informacija;
- (b) financira ulaganja o kojima je odluku donio neovisni operator sustava i koje je odobrilo regulatorno tijelo ili daje svoju suglasnost za ulaganje od strane bilo koje zainteresirane strane, uključujući neovisnog operatora sustava. Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobravanju od strane regulatornog tijela. Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom prijenosnog sustava zajedno s drugim zainteresiranim stranama;
- (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na osnovna sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava; i
- (d) osigurava jamstva radi olakšavanja financiranja bilo kojeg proširenja mreže, uz izuzetak onih ulaganja kod kojih je, na temelju točke (b), dao svoju suglasnost za financiranje od strane bilo koje zainteresirane strane, uključujući neovisnog operatora sustava.

6. Uz blisku suradnju s regulatornim tijelom, odgovarajućem nacionalnom tijelom za tržišno natjecanje dodjeljuju se sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika prijenosnog sustava s njegovim obvezama na temelju stavka 5.

Članak 45.

Razdvajanje vlasnikâ prijenosnog sustava

1. Vlasnik prijenosnog sustava, kada je imenovan neovisni operator sustava, koji je dio vertikalno integriranog poduzeća neovisan je, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, od drugih djelatnosti koje se ne odnose na prijenos.
2. Radi osiguravanja neovisnosti vlasnika prijenosnog sustava iz stavka 1., primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:
 - (a) osobe odgovorne za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava ne sudjeluju u struktura integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevno odvijanje proizvodnje, distribucije i opskrbe električnom energijom;
 - (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava uzimaju u obzir na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja; i
 - (c) vlasnik prijenosnog sustava uvodi program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja poštovanja tog programa. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti regulatornom tijelu podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama te se ono objavljuje.

Odjeljak 3.

Neovisni operatori prijenosa

Članak 46.

Sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori prijenosnih sustava opremljeni su svim ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje svojih obveza na temelju ove Direktive i obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, a posebno:
 - (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući prijenosni sustav, u vlasništvu su operatora prijenosnog sustava;
 - (b) osoblje potrebno za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući provođenje svih korporativnih zadataka, zaposlenici su operatora prijenosnog sustava;
 - (c) najam osoblja i pružanje usluga za bilo koji drugi dio odnosno iz drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća zabranjeni su. Operator prijenosnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
 - i. ako se pružanjem tih usluga ne diskriminira međusobno korisnike sustava, dostupno je svim korisnicima sustava po jednakim uvjetima i ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u proizvodnji ili opskrbi; i
 - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;
 - (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 49., vertikalno integrirano poduzeće operatoru prijenosnog sustava pravodobno stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće projekte ulaganja i/ili za zamjenu postojećih sredstava, nakon odgovarajućeg zahtjeva operatora prijenosnog sustava.
2. Djelatnost prijenosa električne energije uključuje, pored onih navedenih u članku 40., barem sljedeće zadatke:

- (a) zastupanje operatora prijenosnog sustava i kontakti s trećim stranama i regulatornim tijelima;
 - (b) zastupanje operatora prijenosnog sustava unutar ENTSO-a za električnu energiju;
 - (c) dodjeljivanje i upravljanje pristupom trećih strana na nediskriminacijskoj osnovi između korisnika sustava ili kategorija korisnika sustava;
 - (d) ubiranje svih naknada povezanih s prijenosnim sustavom, uključujući naknade za pristup, energiju za gubitke i naknade za pomoćne usluge;
 - (e) rad, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog prijenosnog sustava;
 - (f) planiranje ulaganja koje osigurava dugoročnu sposobnost sustava da udovolji razumnoj potražnji te koje jamči sigurnost opskrbe;
 - (g) uspostavljanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući one s jednim operatorom prijenosnog sustava ili više njih, burzama električne energije te drugim odgovarajućim sudionicima za postizanje ciljeva razvoja stvaranja regionalnih tržišta ili olakšavanja procesa liberalizacije; i
 - (h) sve korporativne usluge, uključujući pravne usluge, računovodstvene usluge i usluge informacijske tehnologije.
3. Operatori prijenosnih sustava organizirani su u pravnom obliku navedenom u Prilogu I. Direktivi (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća.
4. Operator prijenosnog sustava ne smije s obzirom na svoj korporativni identitet, komunikaciju, brendiranje i poslovne prostore stvarati zabunu u pogledu zasebnog identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.
5. Operator prijenosnog sustava ne smije dijeliti sustave ili opremu informacijske tehnologije, fizičke prostore i sustave sigurnog pristupa ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni koristiti iste savjetnike ni vanjske ugovaratelje za sustave ili opremu informacijske tehnologije te sustave sigurnog pristupa.
6. Reviziju računa operatora prijenosnih sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

Članak 47.

Neovisnost operatora prijenosnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 49., operator prijenosnog sustava ima:
- (a) stvarna prava donošenja odluka, neovisna o vertikalno integriranom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za pogon, održavanje ili razvoj prijenosnog sustava; i
 - (b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno putem zajmova i povećanja kapitala.
2. Operator prijenosnog sustava osigurava da u svakom trenutku raspolaže resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito provođenje djelatnosti prijenosa te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog prijenosnog sustava.
3. Društva kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog

udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti drugu financijsku korist od tog društva kćeri.

4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora prijenosnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora prijenosnog sustava u skladu s ovim odjeljkom. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, izravno ni neizravno, konkurentno ponašanje operatora prijenosnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnima za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 51.

5. Pri ispunjavanju svojih zadataka iz članka 40. i članka 46. stavka 2. ove Direktive te u skladu s obvezama iz članaka 16., 18., 19. i 50. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), operatori prijenosnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati ni sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.

6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava, uključujući zajmove operatora prijenosnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator prijenosnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.

7. Operator prijenosnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalno integriranim poduzećem.

8. Operator prijenosnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 46. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće projekte ulaganja i/ili za zamjenu postojećih sredstava.

9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora prijenosnog sustava u izvršavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dopuštenje za ispunjavanje tih obveza.

10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja predmetna [Ugovorna strana](#) odobrava i određuje kao operatora prijenosnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 52. ove Direktive i članka 51. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), ili iz članka 53. ove Direktive.

Članak 48.

Neovisnost osoblja i rukovodstva operatora prijenosnog sustava

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima, uključujući naknade, te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava imenovano u skladu s člankom 49.

2. Regulatorno tijelo obavješćuje se o identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove upravnih tijela operatora prijenosnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujuće samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor u roku od tri tjedna od obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

- (a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili
- (b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora prijenosnog sustava.

4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

5. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora prijenosnog sustava.

6. Osobama odgovornima za upravljanje i/ili članovima upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.

7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora prijenosnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje i/ili članovi njegovih upravnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci od 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom rukovodstvu i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 49. **Nadzorno tijelo**

1. Operator prijenosnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost osnovnih sredstava vlasnika udjela unutar operatora prijenosnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora prijenosnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava

i upravljanjem mrežom te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 51.

2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa relevantno nacionalno pravo, članova koji zastupaju druge zainteresirane strane kao što su zaposlenici operatora prijenosnog sustava.

3. Članak 48. stavak 2. prvi podstavak i članak 48. stavci od 3. do 7. primjenjuju se na najmanje polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 48. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 50.

Program usklađenosti i službenik odgovoran za usklađenost

1. Ugovorne strane osiguravaju da operatori prijenosnih sustava uspostave i provode program usklađenosti koji utvrđuje mjere poduzete za isključivanje diskriminacijskog ponašanja te za osiguranje odgovarajućeg praćenja usklađenosti s tim programom. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti regulatornog tijela, usklađenost s programom neovisno prati službenik odgovoran za usklađenost.

2. Službenika odgovornog za usklađenost imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika odgovornog za usklađenost samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik odgovoran za usklađenost može biti fizička ili pravna osoba. Članak 48. stavci 2. do 8. primjenjuju se na službenika odgovornog za usklađenost.

3. Službenik odgovoran za usklađenost zadužen je za:

- (a) praćenje provedbe programa usklađenosti;
- (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađenosti i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
- (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađenosti i njegovoj provedbi;
- (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađenosti; i
- (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava.

4. Službenik odgovoran za usklađenost podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o planu ulaganja ili o pojedinim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kada ih poslovodstvo i/ili nadležno upravno tijelo operatora prijenosnog sustava podnosi nadzornom tijelu.

5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik odgovoran za usklađenost o tome izvješćuje regulatorno tijelo, koje zatim postupa u skladu s člankom 51.

6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika odgovornog za usklađenost, uključujući trajanje njegovog mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti

osiguravaju neovisnost službenika odgovornog za usklađenost, uključujući osiguranjem svih resursa potrebnih za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik odgovoran za usklađenost ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

7. Službenik odgovoran za usklađenost redovito izvješćuje regulatorno tijelo usmeno ili pismeno i ima pravo redovito, usmeno ili pismeno, izvješćivati nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava.

8. Službenik odgovoran za usklađenost može prisustvovati svim sastancima posloводства ili upravnih tijela operatora prijenosnog sustava te onima nadzornog tijela i opće skupštine. Službenik odgovoran za usklađenost prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:

- (a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je određeno u Uredbi (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), posebno oni koji se odnose na tarife, usluge pristupa trećih strana, dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem, transparentnost, pomoćne usluge i sekundarna tržišta;
- (b) projekti pokrenuti radi rada, održavanja i razvoja prijenosnog sustava, uključujući ulaganja u međusobno povezivanje i priključke;
- (c) nabava ili prodaja energije potrebne za rad prijenosnog sustava.

9. Službenik odgovoran za usklađenost prati usklađenost operatora prijenosnog sustava s člankom 41.

10. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora prijenosnog sustava te svim informacijama nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

11. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup uredima operatora prijenosnog sustava bez prethodne najave.

12. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela nadzorno tijelo može razriješiti službenika odgovornog za usklađenost. Službenika odgovornog za usklađenost razrješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.

Članak 51.

Razvoj mreže i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Barem svake dvije godine operatori prijenosnih sustava podnose regulatornom tijelu desetogodišnji plan razvoja mreže utemeljen na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savjetovali sa svim relevantnim dionicima. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja adekvatnosti sustava i sigurnosti opskrbe. Operator prijenosnog sustava objavljuje svoj desetogodišnji plan razvoja mreže na svojim internetskim stranicama.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

- (a) ukazuje sudionicima na tržištu na glavnu prijenosnu infrastrukturu koju treba izgraditi ili dograditi tijekom sljedećih deset godina;
- (b) sadrži sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine; i
- (c) predviđa vremenski okvir za sve projekte ulaganja.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator prijenosnog sustava u potpunosti uzima u obzir potencijal korištenja upravljanja potrošnjom, postrojenja za

skladištenje energije ili drugih resursa kao alternativu proširenju sustava, kao i očekivanu potrošnju, trgovinu s drugim zemljama te planove ulaganja za mreže na razini [Energetске zajednice](#) i regionalne mreže, [kako je primjenjivo](#).

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zahtijevati da potkrijepe takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat procesa savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.

5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom procesa savjetovanja te je li usklađen s neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja mreže na razini Unije (“plan razvoja mreže na razini Unije”) [iz članka 48. Uredbe \(EU\) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#). Pojavi li se ikakva sumnja u usklađenost s planom razvoja mreže na razini cijele Unije, regulatorno tijelo savjetuje se s ACER-om. Regulatorno tijelo može od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

Nadležna nacionalna tijela ispituju dosljednost desetogodišnjeg plana razvoja mreže s nacionalnim energetskim i klimatskim planom podnesenim u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021.](#)

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.

7. U okolnostima u kojima operator prijenosnog sustava, osim zbog viših razloga koji su izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, [Ugovorne strane](#) osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora prijenosnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem ulagatelju; ili
- (c) obveže operatora prijenosnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje nužnih ulaganja i omogućiti neovisnim ulagateljima sudjelovanje u kapitalu.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7. točke (b), može obvezati operatora prijenosnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećega:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;
- (c) da sam prikupi predmetna nova sredstva;
- (d) da sam upravlja predmetnim novim sredstvima.

Operator prijenosnog sustava ulagateljima pruža sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova sredstva na prijenosnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe projekta ulaganja.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

9. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7., odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Odjeljak 4.

Određivanje i certificiranje operatora prijenosnih sustava

Članak 52.

Određivanje i certificiranje operatora prijenosnih sustava

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava certificira se u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka i u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC.
2. Poduzeća koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 43., na temelju donjeg postupka certificiranja, Ugovorne strane odobravaju i određuju za operatore prijenosnih sustava. O određivanju operatora prijenosnih sustava obavješćuje se Tajništvo Energetske zajednice i ono se objavljuje na internet prezentaciji Energetske zajednice.
3. Operatori prijenosnih sustava obavješćuju regulatorno tijelo o bilo kojim planiranim transakcijama koje mogu zahtijevati ponovnu procjenu njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 43.
4. Regulatorna tijela prate neprekidnu usklađenost operatora prijenosnih sustava sa zahtjevima članka 43. Radi osiguravanja takve usklađenosti pokreću postupak certificiranja:
 - (a) nakon obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava na temelju stavka 3.;
 - (b) na vlastitu inicijativu kada imaju saznanja da planirana promjena u pravima ili utjecaju na vlasnike prijenosnih sustava ili operatore prijenosnih sustava može dovesti do povrede članka 43., ili kada imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
 - (c) na obrazloženi zahtjev Tajništva Energetske zajednice.
5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar četiri mjeseca od dana obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava ili od dana zahtjeva Tajništva Energetske zajednice. Po isteku tog razdoblja certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon zaključenja postupka predviđenog u stavku 6.
6. O izričitoj ili prešutnoj odluci o certificiranju operatora prijenosnog sustava regulatorno tijelo odmah obavješćuje Tajništvo Energetske zajednice, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u vezi s tom odlukom. Tajništvo Energetske zajednice postupa u skladu s postupkom utvrđenim u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC.
7. Regulatorna tijela i Tajništvo Energetske zajednice mogu od operatora prijenosnih sustava i poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe zahtijevati bilo koju informaciju relevantnu za ispunjenje njihovih zadataka na temelju ovog članka.
8. Regulatorna tijela i Tajništvo Energetske zajednice čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 53.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zahtijeva vlasnik prijenosnog sustava ili operator prijenosnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje Tajništvo Energetske zajednice.

Regulatorno tijelo također odmah obavješćuje [Tajništvo Energetske zajednice](#) o svim okolnostima koje bi za posljedicu mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

2. Operator prijenosnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o svim okolnostima koje bi za posljedicu mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar četiri mjeseca od dana obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:

- (a) da je predmetni subjekt usklađen sa zahtjevima članka 43.; i
- (b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom nacionalnom tijelu koje je odredila [Ugovorna strana](#), da dodjela certifikata neće ugroziti sigurnost opskrbe [Ugovorne strane](#) i [Energetske zajednice](#) energijom. Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo vodi računa o:
 - i. pravima i obvezama [Energetske zajednice](#) u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući bilo koji sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je [Energetska zajednica](#) jedna od strana i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;
 - ii. pravima i obvezama [Ugovorne strane](#) u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih s njom, u onoj mjeri u kojoj su u skladu s pravom [Energetske zajednice](#); i
 - iii. drugim specifičnim činjenicama i okolnostima tog slučaja i predmetne treće zemlje.

4. Regulatorno tijelo o odluci odmah obavješćuje [Tajništvo Energetske zajednice](#) te joj dostavlja sve odgovarajuće informacije u vezi s tom odlukom.

5. [Ugovorne strane](#) predviđaju da regulatorno tijelo ili određeno nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije no što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, od [Tajništva Energetske zajednice](#) zatraži mišljenje o tome:

- (a) je li predmetni subjekt u skladu sa zahtjevima članka 43.; i
- (b) neće li odobrenje certifikata ugroziti sigurnost opskrbe [Energetske zajednice](#) energijom.

6. [Tajništvo Energetske zajednice](#) razmatra zahtjev iz stavka 5. čim ga zaprimi. Unutar dva mjeseca od primitka zahtjeva ona daje svoje mišljenje regulatornom tijelu ili, ako je zahtjev podnijelo određeno nadležno tijelo, tom tijelu.

Pri sastavljanju mišljenja [Tajništvo Energetske zajednice](#) može tražiti mišljenja [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#), predmetne [Ugovorne strane](#) i zainteresiranih stranaka. Kada [Tajništvo Energetske zajednice](#) pošalje takav zahtjev, dvomjesečno se razdoblje produljuje za dva mjeseca.

Ne dobije li se mišljenje [Tajništva Energetske zajednice](#) unutar razdoblja iz prvog i drugog podstavka, smatra se da [Tajništvo Energetske zajednice](#) nema primjedbi na odluku regulatornog tijela.

7. Prilikom procjenjivanja hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe [Energetske zajednice](#) električnom energijom, [Tajništvo Energetske zajednice](#) vodi računa o:

- (a) specifičnim činjenicama tog slučaja i predmetne treće zemlje ili trećih zemalja; i

(b) pravima i obvezama **Energetske zajednice** u pogledu te treće zemlje ili trećih zemalja koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući bilo koji sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je **Energetska zajednica** jedna od strana i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe.

8. Unutar dva mjeseca od isteka razdoblja iz stavka 6., regulatorno tijelo donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke regulatorno tijelo u najvećoj mogućoj mjeri uzima u obzir mišljenje **Tajništva Energetske zajednice**. U svakom slučaju, **Ugovorne strane** imaju pravo odbiti certificiranje ako dodjela certifikata ugrožava sigurnost opskrbe **Ugovorne strane** energijom ili sigurnost opskrbe druge **Ugovorne strane** energijom. Ako je **Ugovorna strana** odredila drugo nadležno nacionalno tijelo za izvršenje procjene iz stavka 3. točke (b), može zahtijevati da regulatorno tijelo svoju konačnu odluku donese u skladu s procjenom tog nadležnog nacionalnog tijela. Konačna odluka regulatornog tijela i mišljenje **Tajništva Energetske zajednice** objavljuju se zajedno. Ako se konačna odluka razlikuje od mišljenja **Tajništva Energetske zajednice**, predmetna **Ugovorna strana** predviđa i objavljuje zajedno s tom odlukom razloge za donošenje takve odluke.

9. Ništa iz ovog članka ne utječe na pravo **Ugovorne strane** da, u skladu s pravom **Energetske zajednice**, provodi nacionalni pravni nadzor radi zaštite legitimnih interesa javne sigurnosti.

10. <...>

Članak 54.

Vlasništvo operatorâ prijenosnih sustava nad postrojenjima za skladištenje energije

1. Operatori prijenosnih sustava ne smiju imati u vlasništvu niti razvijati postrojenja za skladištenje energije, voditi ih niti njima upravljati.

2. Odstupajući od stavka 1. **Ugovorne strane** mogu operatorima prijenosnih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju postrojenja za skladištenje energije, vode ih ili njima upravljaju ako su ona u potpunosti integrirane mrežne komponente i ako je regulatorno tijelo dalo svoje odobrenje, ili ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podlozan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju takvo postrojenja vode ga ili da upravljanje njime ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
- (b) takva su postrojenja ili nefrekvencijske pomoćne usluge potrebni da bi operatori prijenosnih sustava mogli ispuniti svoje obveze u skladu s ovom Direktivom u vezi s učinkovitim, pouzdanim i sigurnim radom prijenosnog sustava, a postrojenja se ne koriste za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije; i
- (c) regulatorno tijelo procijenilo je nužnost takvog odstupanja, provelo je ex ante reviziju primjenjivosti postupka javnog natječaja, uključujući uvjete postupka javnog natječaja, te je dalo svoje odobrenje.

Regulatorno tijelo može sastavljati smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog sustava nabave.

3. O odluci o odobrenju odstupanja obavješćuju se **Tajništvo Energetske zajednice** i **Regulatorni odbor Energetske zajednice** i pritom im se dostavljaju relevantne informacije o zahtjevu i razlozima za odobrenje odstupanja.

4. Regulatorna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje o postojećim postrojenjima za skladištenje energije kako bi se procijenila dostupnost i

zainteresiranost drugih strana za ulaganje u takva postrojenja. Ako javno savjetovanje, kako ga je procijenilo regulatorno tijelo, pokaže da su druge strane sposobne na troškovno učinkovit način imati u vlasništvu ili razvijati takva postrojenja, voditi ih ili njima upravljati, regulatorna tijela osiguravaju da se aktivnosti operatora prijenosnih sustava u tom području postupno ukinu u roku od 18 mjeseca. Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima prijenosnih sustava da prime razumnu kompenzaciju, posebice preostalu vrijednost svojeg ulaganja u postrojenja za skladištenje energije.

5. Stavak 4. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente ili na uobičajeno razdoblje amortizacije novih postrojenja za skladištenje baterija s konačnom odlukom o ulaganju do 2026., pod uvjetom da ta postrojenja za skladištenje baterija:

- (a) priključena na mrežu najkasnije dvije godine nakon toga;
- (b) integrirana su u prijenosni sustav;
- (c) upotrebljavaju se isključivo za trenutačnu reaktivnu ponovnu uspostavu mrežne sigurnosti u slučaju ispada u mreži, ako takva mjera ponovne uspostave sustava počne odmah i završi kada se taj problem može riješiti redovnim redišpećiranjem; te
- (d) nisu upotrebljavana za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, uključujući tržište uravnoteženja.

Odjeljak 5.

Razdvajanje i transparentnost računa

Članak 55.

Pravo na pristup računima

1. Ugovorne strane ili bilo koje nadležno tijelo koje one odrede, uključujući regulatorna tijela iz članka 57. imaju, u mjeri u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima elektroenergetskih poduzeća kako je navedeno u članku 56.
2. Ugovorne strane i bilo koje određeno nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija. Ugovorne strane mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija kada je takvo otkrivanje potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 56.

Razdvajanje računa

1. Ugovorne strane poduzimaju potrebne korake za osiguravanje da se računovodstvena dokumentacija elektroenergetskih poduzeća vodi u skladu sa stalcima 2. i 3.
 2. Elektroenergetska poduzeća, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoju godišnju računovodstvenu dokumentaciju u skladu s pravilima nacionalnog prava koja se odnose na godišnju računovodstvenu dokumentaciju društava s ograničenom odgovornošću <...>.
- Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svoje računovodstvene dokumentacije drže njezinu kopiju na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.
3. Elektroenergetska poduzeća u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti prijenosa i distribucije, kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi predmetne djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog

subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode računovodstvenu dokumentaciju, koja može biti konsolidirana, za druge elektroenergetske djelatnosti koje nisu povezane s prijenosom ili distribucijom. U računovodstvenoj dokumentaciji se specificiraju prihodi od vlasništva nad prijenosnim ili distribucijskim sustavom. Prema potrebi vode konsolidiranu računovodstvenu dokumentaciju za druge, neelektroenergetske djelatnosti. Interna računovodstvena dokumentacija uključuje bilancu i račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.

4. Revizijom iz stavka 2. posebno se provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.

POGLAVLJE VII. REGULATORNA TIJELA

Članak 57.

Određivanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka **Ugovorna strana** određuje jedno regulatorno tijelo na nacionalnoj razini.
2. Stavkom 1. ne dovodi se u pitanje određivanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini unutar **Ugovornih strana**, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini **Energetske zajednice** unutar **Regulatornog odbora Energetske zajednice**.
3. Odstupajući od stavka 1., **Ugovorna strana** može odrediti regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini sudjelovala s manje od 3% u ukupnoj potrošnji **Ugovorne strane** čiji je dio. Tim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini **Energetske zajednice** unutar **Regulatornog odbora Energetske zajednice** <...>.
4. **Ugovorne strane** jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju njegovo objektivno i transparentno izvršavanje ovlasti. U tu svrhu **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorno tijelo pri provođenju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvom:
 - (a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;
 - (b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za upravljanje njime:
 - i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima; i
 - ii. ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni privatnog subjekta pri provođenju regulatornih zadataka. Taj zahtjev ne dovodi u pitanje blisku suradnju, kako je primjereno, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima ni smjernice opće politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 59.
5. Radi zaštite neovisnosti regulatornog tijela **Ugovorne strane** posebno osiguravaju sljedeće:
 - (a) regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu;
 - (b) regulatorno tijelo raspolaže neophodnim ljudskim i financijskim resursima potrebnim za učinkovito i djelotvorno izvršavanje svojih dužnosti i ovlasti;
 - (c) regulatornom se tijelu zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva i ima autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava;

- (d) članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuju se na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produljenja;
- (e) članovi odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuju se na temelju objektivnih, transparentnih i objavljenih kriterija te neovisnog i nepristranog postupka, čime se osigurava da kandidati raspolažu potrebnim vještinama i iskustvom za relevantni položaj u regulatornom tijelu;
- (f) uvedene su odredbe o sukobu interesa, a obveze čuvanja povjerljivosti vrijede i nakon isteka mandata članova odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, nakon isteka mandata najvišeg rukovodstva regulatornog tijela;
- (g) članovi odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela mogu biti otpušteni samo na temelju važećih kriterija transparentnosti.

U vezi s prvim podstavkom točkom (d) **Ugovorne strane** osiguravaju odgovarajući sustav rotacije za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo. Članovi upravljačkog odbora ili, u nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete navedene u ovom članku ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

6. **Ugovorne strane** mogu odrediti *ex post* kontrolu godišnje računovodstvene dokumentacije regulatornog tijela od strane neovisnog revizora.

7. Do 5. srpnja 2022. i svake četiri godine nakon toga **Tajništvo Energetske zajednice** podnosi izvješće **Ministarskom vijeću** o poštovanju načela neovisnosti od strane nacionalnih tijela u skladu s ovim člankom.

Članak 58.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 59., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje i tijela, među ostalim regulatorna tijela, iz susjednih **Ugovornih strana** i susjednih trećih zemalja, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

- (a) promicanje, u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima drugih **Ugovornih strana**, **Tajništvom Energetske zajednice** i **Regulatornim odborom Energetske zajednice**, konkurentnog, fleksibilnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta električne energije unutar **Energetske zajednice** i stvarnog otvaranja tržišta svim kupcima i opskrbljivačima u **Energetskoj zajednici** te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad elektroenergetskih mreža, uzimajući u obzir dugoročne ciljeve;
- (b) razvijanje konkurentnih i ispravno funkcionirajućih regionalnih prekograničnih tržišta unutar **Energetske zajednice** radi postizanja ciljeva iz točke (a);
- (c) eliminiranje ograničenja trgovanja električnom energijom među **Ugovornim stranama**, uključujući razvoj odgovarajućih prekograničnih prijenosnih kapaciteta radi zadovoljenja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta, čime se pospješuju elektroenergetski tokovi na cijelom području **Energetske zajednice**;
- (d) doprinošenje postizanju razvoja, na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminacijskih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje

primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja velike i male proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i distribuirane proizvodnje kako u prijenosnim tako i u distribucijskim mrežama i olakšavanju njihova funkcioniranja u vezi s drugim plinskim ili toplinskim mrežama;

- (e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima i postrojenjima za skladištenje energije, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i električnoj energiji iz obnovljivih izvora;
- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kako kratkoročno tako i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, posebno energetske učinkovitosti, rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce kroz učinkovito funkcioniranje njihovih nacionalnih tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i pomoć u osiguravanju visoke razine zaštite potrošača u bliskoj suradnji s relevantnim tijelima za zaštitu potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda univerzalnih usluga i javne usluge u opskrbi električnom energijom, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.

Članak 59.

Dužnosti i ovlasti regulatornih tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:
 - (a) određivanje ili odobravanje tarifa za prijenos ili distribuciju ili njihovih metodologija ili oboje, u skladu s transparentnim kriterijima;
 - (b) osiguravanje da operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava i, prema potrebi, vlasnici sustava, kao i elektroenergetska poduzeća i drugi sudionici na tržištu ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člankom 58. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), i drugog relevantnog prava [Energetske zajednice](#), uključujući u pogledu prekograničnih pitanja te odluka [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#);
 - (c) <...>
 - (d) odobravanje proizvoda i postupka nabave za <...> pomoćne usluge;
 - (e) provođenje mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člancima 6. i 7. Uredbe (EZ) 714/2009, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2011/02/MC-EnC od 6. listopada 2011.](#), uporabom nacionalnih mjera ili, gdje je to potrebno, koordiniranih regionalnih mjera ili mjera na razini [Energetske zajednice](#);
 - (f) suradnja na prekograničnim pitanjima s regulatornim tijelom ili tijelima predmetne [Ugovorne strane](#), posebno sudjelovanjem u radu [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#);
 - (g) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke [Tajništva Energetske zajednice](#) i [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#);
 - (h) osiguravanje da operatori prijenosnih sustava u najvećoj mogućoj mjeri stave na raspolaganje interkonekcijske vodove u skladu s člankom 16. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);

- (i) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih obveza odgovarajućim tijelima [Ugovornih strana](#), [Tajništvu Energetske zajednice](#) i [Regulatornom odboru Energetske zajednice](#), uključujući o svim poduzetim mjerama i postignutim rezultatima u pogledu svakog od zadataka navedenih u ovom članku;
- (j) osiguravanje da između djelatnosti prijenosa, distribucije i opskrbe ili drugih djelatnosti povezanih i nepovezanih s električnom energijom ne postoje unakrsne subvencije;
- (k) praćenje planova ulaganja operatora prijenosnog sustava te uključivanje ocjene planova ulaganja operatora prijenosnog sustava u godišnje izvješće s obzirom na njihovu dosljednost s planom razvoja mreže na razini cijele [Energetske zajednice](#); takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih planova ulaganja;
- (l) nadzor i procjena rezultata operatora prijenosnih sustava i operatora distribucijskih sustava u vezi s razvojem pametne mreže kojom se promiču energetska učinkovitost i integracija energije iz obnovljivih izvora koje se temelji na ograničenom nizu pokazatelja i objavljivanje nacionalnog izvješća svake dvije godine, među ostalim i preporuka za poboljšanje;
- (m) utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima te praćenje poštovanja pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihove učinkovitosti u prošlom razdoblju;
- (n) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje usklađenosti elektroenergetskih poduzeća s obvezama transparentnosti;
- (o) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze električne energije, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, učinak ugovora s dinamičnim cijenama električne energije i upotrebu pametnog sustava brojila, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, naknade za usluge održavanja i izvršenje usluga održavanja, odnos između cijena za kućanstva i veleprodajnih cijena, razvoj mrežnih tarifa i pristojbi i pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i bilo koje narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih relevantnih informacija te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;
- (p) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje mogu spriječiti kupce da istodobno sklapaju ugovore s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnog tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
- (q) praćenje vremena koje je operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava potrebno za priključke i popravke;
- (r) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim odgovarajućim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača;
- (s) objavljivanje preporuka, barem na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 5. i, prema potrebi, dostavljanje tih preporuka tijelima za tržišno natjecanje;
- (t) osiguravanje nediskriminirajućeg pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce u skladu s člancima 23. i 24.;
- (u) praćenje provedbe pravila o ulozi i odgovornosti operatora prijenosnog sustava, operatora distribucijskog sustava, opskrbljivača, kupaca i drugih sudionika na tržištu na temelju Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);

- (v) praćenje ulaganja u proizvodne i skladišne kapacitete u vezi sa sigurnošću opskrbe;
- (w) praćenje tehničke suradnje između [Energetske zajednice](#) i operatora prijenosnih sustava trećih zemalja;
- (x) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini;
- (y) praćenje dostupnosti alata za usporedbu koji ispunjavaju zahtjeve iz članka 14.;
- (z) praćenje i uklanjanje neopravdanih prepreka i ograničenja razvoja potrošnje električne energije koju sami proizvedu i energetske zajednice građana.

2. Ako [Ugovorna strana](#) tako predvidi, dužnosti praćenja navedene u stavku 1. mogu provoditi druga tijela, različita od regulatornog tijela. U tom slučaju informacije dobivene takvim praćenjem stavljaju se na raspolaganje regulatornom tijelu čim je to prije moguće.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo prema potrebi se savjetuje s operatorima prijenosnih sustava i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim odgovarajućim nacionalnim tijelima pri izvršavanju dužnosti predviđenih u stavku 1.

Sva odobrenja koja regulatorno tijelo ili [Regulatorni odbor Energetske zajednice](#) daju na temelju ove Direktive ne dovode u pitanje nijednu propisno utemeljenu buduću uporabu ovlasti od strane regulatornog tijela na temelju ovog članka ni bilo koje sankcije koju nametnu druga relevantna tijela <...>.

3. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz ovog članka na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo raspolaže barem sljedećim ovlastima:

- (a) donošenjem obvezujućih odluka o elektroenergetskim poduzećima;
- (b) provođenjem istraga o funkcioniranju tržišta električne energije te odlučivanjem i određivanjem bilo kojih nužnih i razmjernih mjera za promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta. Prema potrebi, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili [Tajništvom Energetske zajednice](#) u provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;
- (c) zahtijevanjem od elektroenergetskih poduzeća bilo kojih informacija relevantnih za ispunjavanje njihovih zadataka, uključujući opravdanje za bilo koje odbijanje pristupa mreži treće strane, i bilo kojih informacija o mjerama nužnim za pojačanje mreže;
- (d) izricanjem učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#), ili predlaganja da nadležni sud izrekne takve sankcije, uključujući ovlast izricanja ili predlaganja izricanja sankcija od najviše 10% godišnjeg prometa operatora prijenosnog sustava za operatora prijenosnog sustava ili od najviše 10% godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća za vertikalno integrirano poduzeće, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive; i
- (e) odgovarajućim pravima provedbe istraga i odgovarajućih ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju članka 60. stavaka 2. i 3.

4. <...>

5. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 3. ovog članka, ako je neovisan operator sustava određen na temelju članka 44., regulatorno tijelo:

- (a) prati ispunjavaju li vlasnik prijenosnog sustava i neovisni operator sustava svoje obveze na temelju ovog članka i određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 3. točkom (d);
- (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava s ciljem osiguravanja da neovisni operator sustava ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju Članka 60. stavka 2.;
- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 44. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava planiranje ulaganja i višegodišnji plan razvoja mreže koji barem svake dvije godine podnosi neovisni operator sustava;
- (d) osigurava da tarife za pristup mreži koje ubire neovisni operator sustava uključuju naknadu za vlasnika mreže ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za osnovna sredstva mreže i za bilo koja nova ulaganja u njoj, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito;
- (e) ima ovlasti za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vlasnika prijenosnog sustava i neovisnog operatora sustava; i
- (f) prati upotrebu naknada za zagušenje koje prikuplja neovisni operator sustava u skladu s člankom 19. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#).

6. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 3. ovog članka, ako je operator prijenosnog sustava određen u skladu s odjeljkom 3. poglavlja VI., regulatornom tijelu dodjeljuju se barem sljedeće dužnosti i ovlasti:

- (a) izricanje sankcija u skladu sa stavkom 3. točkom (d) za diskriminacijsko ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (b) praćenje komunikacije između operatora prijenosnog sustava i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator prijenosnog sustava ispunjava svoje obveze;
- (c) djelovanje u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju članka 60. stavka 2.;
- (d) praćenje komercijalnih i financijskih odnosa, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava;
- (e) odobravanje svih komercijalnih i financijskih sporazuma između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;
- (f) zahtijevanje opravdanja od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika odgovornog za usklađenost u skladu s člankom 50. stavkom 4., koje posebno uključuje dokaze da nije došlo do diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava; i
- (h) dodjeljivanje svih ili specifičnih zadataka operatora prijenosnog sustava neovisnom operatoru sustava imenovanom u skladu s člankom 44. kada operator prijenosnog sustava

stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, posebno kod ponovljenog diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.

7. Osim kada je [Regulatorni odbor Energetske zajednice](#) nadležan za određivanje i odobravanje uvjeta i metodologija za provedbu mrežnih pravila i smjernica iz poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#), <...> regulatorna tijela su, zbog njihove koordinirane prirode, odgovorna za određivanje ili odobravanje, dostatno prije njihova stupanja na snagu, barem nacionalnih metodologija koje se koriste za izračun ili utvrđivanje uvjeta za:

- (a) priključak i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife prijenosa i distribucije ili njihove metodologije, te tarife ili metodologije omogućuju da se potrebna ulaganja u mreže izvrše tako da se tim ulaganjima omogući osiguravanje održivosti mreža;
- (b) pružanje pomoćnih usluga koje se obavlja na najekonomičniji mogući način i osigurava odgovarajuće poticaje da bi korisnici mreže uravnotežili predaju i preuzimanje, te se pomoćne usluge pružaju na pošten i nediskriminacijski način i temelje se na objektivnim kriterijima; i
- (c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem.

8. Metodologije ili uvjeti iz stavka 7. objavljuju se.

9. Regulatorna tijela čine dostupnom javnosti detaljnu metodologiju i povezane troškove nastale pri izračunu odgovarajućih mrežnih tarifa kako bi se time povećala transparentnost na tržištu i kako bi svim zainteresiranim stranama pružile sve potrebne informacije, odluke ili prijedlozi odluka o tarifama prijenosa i distribucije iz članka 60. stavka 3., čuvajući pritom povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

10. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih elektroenergetskih sustava, uključujući interkonekcijske vodove, i provedbu pravila za upravljanje zagušenjem. U tu svrhu operatori prijenosnih sustava ili tržišni operatori dostavljaju regulatornim tijelima svoja pravila za upravljanje zagušenjem, uključujući dodjelu kapaciteta. Regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.

Članak 60. **Odluke i pritužbe**

1. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati od operatora prijenosnih sustava i operatora distribucijskih sustava, ako je potrebno, da promijene uvjete, uključujući tarife ili metodologije iz članka 59. ove Direktive, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminacijski način, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#). Kod kašnjenja s određivanjem tarifa prijenosa i distribucije, regulatorna tijela ovlaštena su odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije prijenosa i distribucije i odlučiti o odgovarajućim mjerama nadoknade ako konačne tarife ili metodologije prijenosa i distribucije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.

2. Svaka strana koja ima pritužbu na operatora prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava u vezi s obvezama tog operatora na temelju ove Direktive može uputiti pritužbu regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku unutar dva mjeseca od primitka pritužbe. To se razdoblje može produljiti za dva mjeseca kada regulatorno tijelo zatraži dodatne informacije. To se produljeno razdoblje može dodatno produljiti uz suglasnost podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.

3. Svaka strana koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju članka 59. ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može u roku od dva mjeseca ili u kraćem vremenskom razdoblju ako tako predvide **Ugovorne strane**, nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.
4. **Ugovorne strane** stvaraju odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zlouporabe vladajućeg položaja, posebno na štetu potrošača, i bilo kojeg oblika predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe **Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**, a posebno njegov članak 18. stavak 1. točku (b).
5. **Ugovorne strane** osiguravaju da se poduzimaju odgovarajuće mjere, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti nametnutih ovom Direktivom.
6. Pritužbe iz stavaka 2. i 3. ne dovode u pitanje otvarivanje prava na žalbu na temelju prava **Energetske zajednice** ili nacionalnog prava.
7. Odluke koje donose regulatorna tijela u cijelosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.
8. **Ugovorne strane** osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih strana oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim stranama i o bilo kojoj vladi.

Članak 61.

Regionalna suradnja među regulatornim tijelima na prekograničnim pitanjima

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju, posebno unutar **Regulatornog odbora Energetske zajednice**, te jedna drugima i **Regulatornom odboru Energetske zajednice** pružaju sve informacije potrebne za izvršavanje svojih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.
2. Regulatorna tijela surađuju barem na regionalnoj razini radi:
 - (a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke razmjene električne energije i dodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta međusobnog povezivanja, uključujući putem novog međusobnog povezivanja, unutar regije i između regija, da bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, bez diskriminiranja opskrbljivača u različitim **Ugovornim stranama**;
 - (b) koordiniranja zajedničkog nadzora nad subjektima koji izvršavaju funkcije na regionalnoj razini;
 - (c) koordiniranja, u suradnji s drugim uključenim tijelima, zajedničkog nadzora nad procjenama adekvatnosti resursa koje se izrađuju na nacionalnoj, regionalnoj i europskoj razini;
 - (d) koordiniranja razvoja svih mrežnih pravila i smjernica za odgovarajuće operatore prijenosnih sustava i druge sudionike na tržištu; i
 - (e) koordiniranja razvoja pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem.

3. Regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji radi poticanja regulatorne suradnje.
4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim relevantnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.
5. <...>

Članak 62.

Dužnosti i ovlasti regulatornih tijela u pogledu regionalnih koordinacijskih centara

1. Regionalna regulatorna tijela regije pogona sustava u kojoj su uspostavljeni regionalni koordinacijski centri, međusobno blisko surađujući:
 - (a) odobravaju prijedlog za uspostavu regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 35. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#);
 - (b) odobravaju troškove povezane s aktivnostima regionalnih koordinacijskih centara, koje snose operatori prijenosnih sustava i koji se uzimaju u obzir pri izračunu tarifa, pod uvjetom da su razumni i primjereni;
 - (c) odobravaju postupak kooperativnog odlučivanja;
 - (d) osiguravaju da su regionalni koordinacijski centri opremljeni ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje svojih obveza na temelju ove Direktive i neovisno i nepristrano obavljaju svoje funkcije;
 - (e) predlažu, zajedno s drugim regulatornim tijelima regije pogona sustava, moguće dodatne zadatke i dodatne ovlasti koje bi [Ugovorne strane ili](#) države članice regije pogona sustava trebale dodijeliti regionalnim koordinacijskim centrima;
 - (f) osiguravaju usklađenost središta s obvezama iz ove Direktive i drugog relevantnog prava [Energetske zajednice](#), posebno u pogledu prekograničnih pitanja i zajednički prepoznaju neispunjavanje obveza regionalnih koordinacijskih centara; ako regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od četiri mjeseca nakon početka savjetovanja za potrebe zajedničkog prepoznavanja neispunjavanja obveza, predmet se upućuje [Regulatornom odboru Energetske zajednice i](#), u mjeri u kojoj su države članice pogođene, [Agenciji za suradnju energetske regulatora](#), koja postupa u skladu s člankom 2. Postupovnog akta [2022/01/MC-EnC <...>](#).
 - (g) prate izvedbu koordinacije sustava i o tome godišnje izvješćuju [Regulatorni odbor Energetske zajednice i](#), u mjeri u kojoj su države članice pogođene, [Agenciju za suradnju energetske regulatora](#), u skladu s člankom 46. Uredbe (EU) 2019/943, [kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC](#).
2. [Ugovorne strane](#) osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju učinkovito i brzo izvršavanje dužnosti iz stavka 1. U tu svrhu regulatorna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:
 - (a) tražiti informacije od regionalnih koordinacijskih centara;
 - (b) provoditi inspekcije, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima regionalnih koordinacijskih centara;
 - (c) izdavati zajedničke obvezujuće odluke koje se odnose na regionalne koordinacijske centre.

3. Regulatorno tijelo koje se nalazi u Ugovornoj strani u kojoj regionalni koordinacijski centar ima sjedište ima ovlast izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvrćajućih sankcija regionalnom koordinacijskom centru ako ne ispunjava svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC, ili bilo koje relevantne pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili Regulatornog odbora Energetske zajednice i, u mjeri u kojoj su države članice pogođene, Agencije za suradnju energetske regulatora, , koja postupa u skladu s člankom 2. Postupovnog akta 2022/01/MC-EnC, ili ima ovlast predlaganja izricanja takvih sankcija nadležnom sudu.

Članak 63.

Usklađenost s mrežnim pravilima i smjernicama

1. Svako regulatorno tijelo i Tajništvo Energetske zajednice mogu zatražiti mišljenje Regulatornog odbora Energetske zajednice o usklađenosti odluke koju je donijelo regulatorno tijelo s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC.

2. Regulatorni odbor Energetske zajednice daje svoje mišljenje regulatornom tijelu koje ga je zatražilo, odnosno Tajništvu Energetske zajednice, i regulatornom tijelu koje je donijelo predmetnu odluku, u roku od tri mjeseca od dana primitka zahtjeva.

3. Ako se regulatorno tijelo koje je donijelo odluku ne uskladi s mišljenjem Regulatornog odbora Energetske zajednice u roku od četiri mjeseca od dana primitka tog mišljenja, Regulatorni odbor Energetske zajednice o tome obavješćuje Tajništvo Energetske zajednice.

4. Bilo koje regulatorno tijelo može obavijestiti Tajništvo Energetske zajednice ako smatra da odluka značajna za prekogranično trgovanje koju je donijelo drugo regulatorno tijelo nije usklađena s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC, u roku od dva mjeseca od dana te odluke.

5. Ako Tajništvo Energetske zajednice, u roku od dva mjeseca od obavijesti Regulatornog odbora Energetske zajednice u skladu sa stavkom 3. ili regulatornog tijela u skladu sa stavkom 4., ili na vlastitu inicijativu u roku od tri mjeseca od dana odluke, zaključi da odluka regulatornog tijela izaziva ozbiljnu sumnju u njezinu usklađenost s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2022/03/MC-EnC, Tajništvo Energetske zajednice može <...> dodatno ispitati taj slučaj. U takvom slučaju poziva regulatorno tijelo i strane u postupku pred regulatornim tijelom da podnesu primjedbe.

6. Kada Tajništvo Energetske zajednice <...> dodatno ispituje slučaj, u roku od četiri mjeseca od dana takve odluke donosi konačnu odluku kojom:

- (a) se ne protivi odluci regulatornog tijela; ili
- (b) <...> poziva regulatorno tijelo da povuče svoju odluku na temelju neusklađenosti s mrežnim pravilima i smjernicama.

7. U odsustvu mišljenja iz stava 6., smatra se da Tajništvo Energetske zajednice nema prigovora na odluku regulatornog tijela.

8. Regulatorno tijelo <...> u najvećoj mogućoj mjeri uzima u obzir odluku Tajništva Energetske zajednice kojom se zahtijeva povlačenje njegove odluke u roku od dva mjeseca i o tome obavješćuje Tajništvo Energetske zajednice.

9. <...>

Članak 64.
Vođenje evidencije

1. Ugovorne strane zahtijevaju od opskrbljivača da nacionalnim tijelima, uključujući regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i **Tajništvo Energetske zajednice**, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke koji se odnose na sve transakcije u vezi s ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije s veleprodajnim kupcima i operatorima prijenosnih sustava.
2. Ti podatci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su trajanje, pravila isporuke i namirenja, količina, datum i vrijeme izvršenja i cijene transakcije te način identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije.
3. Regulatorno tijelo može odlučiti sudionicima na tržištu učiniti dostupnima elemente tih informacija pod uvjetom da komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili o pojedinim transakcijama ne budu otkrivene. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su u području primjene Direktive 2014/65/EU.
4. Ovim člankom ne stvaraju se dodatne obveze prema tijelima iz stavka 1. za subjekte iz područja primjene Direktive 2014/65/EU.
5. Ako tijela iz stavka 1. trebaju pristup podacima koje vode subjekti iz područja primjene Direktiva 2014/65/EU, zahtijevane podatke pružaju im tijela odgovorna na temelju te Direktive.

POGLAVLJE VIII.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 65.
Ravnopravni uvjeti

1. Mjere koje Ugovorne strane mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih uvjeta moraju biti usklađene s Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice, posebno njegovim člankom 41., i s pravom Energetske zajednice.
2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminacijske i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što **Tajništvo Energetske zajednice** bude obaviješteno o njima i odobri ih.
3. **Tajništvo Energetske zajednice** djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. unutar dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako **Tajništvo Energetske zajednice** nije djelovalo unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 66.
Odstupanja

1. <...>
2. <...>
3. <...> Za potrebe članka 43. stavka 1. točke (b), pojam “poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” ne uključuje krajnje kupce koji obavljaju funkciju proizvodnje i/ili opskrbe električnom energijom, izravno ili putem poduzeća nad kojima provode kontrolu, bilo pojedinačno ili zajednički, pod uvjetom da su krajnji kupci, uključujući njihove udjele

električne energije proizvedene u kontroliranim poduzećima, u godišnjem prosjeku, neto kupci električne energije i pod uvjetom da je ekonomska vrijednost električne energije koju prodaju trećim stranama beznačajna u odnosu na njihove druge poslovne djelatnosti.

4. <...>

5. <...>

Članak 67.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

<...>

Članak 68.

Postupak odbora

<...>

Članak 69.

Praćenje, preispitivanje i izvješćivanje

1. Tajništvo Energetske zajednice prati i preispituje provedbu ove Direktive te **Ministarskom vijeću** podnosi izvješće o napretku kao prilog izvješću o stanju energetske unije iz članka 35. Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021.

2. Do 31. prosinca 2025. Tajništvo Energetske zajednice preispituje provedbu ove Direktive te o tome **Ministarskom vijeću** podnosi izvješće. <...>

Prilikom preispitivanja **Tajništvo Energetske zajednice** posebno ocjenjuje jesu li kupci, osobito oni ugroženi ili zahvaćeni energetske siromaštvom, odgovarajuće zaštićeni na temelju ove Direktive.

Članak 70.

Izmjene Direktive 2012/27/EU

<...>

Članak 71.

Prenošenje

1. **Ugovorne strane** stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s člancima od 2. do 5., člankom 6. stavcima 2. i 3., člankom 7. stavkom 1., člankom 8. stavkom 2. točkama (j) i (l) člankom 9. stavkom 2., člankom 10. stavcima od 2. do 12., člancima od 11. do 24., člancima 26., 28. i 29., člancima od 31. do 34., člankom 36., člankom 38. stavkom 2., člancima 40. i 42., člankom 46. stavkom 2. točkom (d), člancima 51. i 54., člancima od 57. do 59., člancima od 61. do 63., člankom 70. točkama od 1. do 3., točkom 5. podtočkom (b) i točkom 6. te prilozima I. i II. do 31. prosinca 2023. One **Tajništvu Energetske zajednice** odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Međutim, **Ugovorne strane** stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s:

- (a) člankom 70. točkom 5. podtočkom (a) do 30. lipnja 2023.;
- (b) člankom 70. točkom 4. do 31. prosinca 2023.

Kada Ugovorne strane donose te odredbe, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. One sadržavaju i izjavu da se upućivanja u postojećim zakonima i drugim propisima na direktivu stavljenju izvan snage ovom Direktivom smatraju upućivanjima na ovu Direktivu. Ugovorne strane određuju načine tog upućivanja i način oblikovanja te izjave.

2. Ugovorne strane Tajništvu Energetske zajednice dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 72.
Stavljanje izvan snage

<...>

Članak 73.⁷
Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu danom donošenja Odluke Ministarskog vijeća 2021/13/MC-EnC [30. studenog 2021.].

Članak 74.
Adresati

Ova je Direktiva upućena Ugovornim stranama i institucijama Energetske zajednice.

—

⁷ Tekst naveden u člancima 73. i 74. odgovara članku 7. Odluke Ministarskog vijeća 2021/13/MC-EnC.

PRILOG I.

MINIMALNI ZAHTJEVI ZA IZDAVANJE RAČUNA I INFORMACIJE O OBRAČUNU

1. Minimalne informacije na računu i obračunu

- 1.1. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa:
 - (a) cijena koju treba platiti i, ako je moguće, raščlamba cijene, zajedno s jasnom izjavom da svi izvori energije mogu koristiti poticaje koji se ne financiraju pristojbama navedenima u raščlambi cijene;
 - (b) datum dospjeća plaćanja.
- 1.2. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima i obračunima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa i obračuna:
 - (a) potrošnja električne energije za obračunsko razdoblje;
 - (b) ime i podatci za kontakt opskrbljivača, uključujući dežurnu telefonsku liniju za pomoć potrošačima i adresu elektroničke pošte;
 - (c) naziv tarife;
 - (d) datum isteka ugovora, ako je primjenjivo;
 - (e) informacije o dostupnosti i koristima od promjene opskrbljivača;
 - (f) kôd za promjenu opskrbljivača krajnjeg kupca ili jedinstvena identifikacijska oznaka opskrbne točke krajnjeg kupca;
 - (g) informacije o pravima krajnjeg kupca u pogledu izvansudskog rješavanja sporova, uključujući podatke za kontakt subjekta koji je odgovoran prema članku 26.;
 - (h) jedinstvena kontaktna točka iz članka 25.;
 - (i) poveznica ili upućivanje na mjesto gdje se nalaze alati za usporedbu cijena iz članka 14.
- 1.3. Ako se računi temelje na stvarnoj potrošnji ili očitavanju na daljinu koje je proveo operator, krajnjim se kupcima na njihovim računima i računima za povremeno namirenje ili naznačeno u njima daju sljedeće informacije:
 - (a) grafička usporedba trenutačne potrošnje krajnjeg kupca i potrošnje električne energije krajnjeg kupca u jednakom razdoblju prethodne godine;
 - (b) podatci za kontakt udruga potrošača, agencija za energetiku ili sličnih tijela, uključujući adrese internetskih stranica, od kojih je moguće dobiti informacije o raspoloživim mjerama za poboljšanje energetske učinkovitosti za opremu koja koristi energiju;
 - (c) usporedbe s prosječnim uobičajenim ili referentnim krajnjim kupcem iz iste kategorije korisnika.

2. Učestalost obračuna i pružanje informacija o obračunu:

- (a) obračun se izdaje na temelju stvarne potrošnje barem jednom godišnje;
- (b) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, točne informacije o obračunu utemeljene na stvarnoj potrošnji stavljaju se na raspolaganje krajnjem kupcu najmanje svakih šest mjeseci, ili svaka tri mjeseca na zahtjev ili ako se krajnji kupac odlučio za elektroničko izdavanje obračuna;
- (c) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, obveze iz točaka (a) i (b) mogu se ispuniti s pomoću sustava redovitog samoočitavanja od strane krajnjeg kupca, pri čemu krajnji kupac obavješćuje operatora o očitanom stanju brojila; obračun ili informacije o obračunu mogu se temeljiti na procijenjenoj potrošnji ili paušalnom iznosu samo ako krajnji kupac ne dostavi rezultate očitavanja brojila za određeno obračunsko razdoblje;
- (d) ako krajnji kupac ima brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, točne informacije o obračunu temeljene na stvarnoj potrošnji pružaju se barem jednom mjesečno; takve informacije također

moгу biti dostupne putem interneta i ažuriraju se onoliko često koliko to omogućuju korišteni uređaji i sustavi za mjerenje.

3. Raščlamba cijene za krajnjeg kupca

Cijena za kupca zbroj je sljedećih triju sastavnica: sastavnice energije i opskrbe, mrežne sastavnice (prijenos i distribucija) i sastavnice kojom su obuhvaćeni porezi, pristojbe, doprinosi i naknade.

Ako se raščlamba cijene za krajnjeg kupca navodi na računima, zajedničke definicije triju sastavnica u toj raščlambi utvrđene Uredbom (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća upotrebljavaju se diljem [Energetske zajednice](#).

4. Pristup dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji

[Ugovorne strane](#) zahtijevaju da se dopunske informacije o prethodnoj potrošnji, u mjeri u kojoj su dostupne, stave na raspolaganje, na zahtjev krajnjeg kupca, opskrbljivaču ili pružatelju usluga kojeg odredi krajnji kupac.

Ako je kod krajnjeg kupca ugrađeno brojilo koje operator može očitati na daljinu, krajnji kupac može lako pristupiti dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji čime mu se omogućava detaljna samoprovjera.

Dopunske informacije o prethodnoj potrošnji uključuju:

- (a) zbirne podatke za najmanje tri prethodne godine ili za razdoblje od početka ugovora o opskrbi električnom energijom, ako je to razdoblje kraće. Podatci moraju odgovarati vremenskim razmacima za koje su redovite informacije o obračunu izrađene; i
- (b) detaljne podatke prema vremenu upotrebe za svaki dan, tjedan, mjesec i godinu koji se stavljaju krajnjim kupcima na raspolaganje bez nepotrebne odgode na internetu ili preko sučelja brojila pokrivajući razdoblje od najmanje protekla 24 mjeseca ili razdoblje od početka ugovora o opskrbi električnom energijom ako je ono kraće.

5. Navođenje izvora energije

Opskrbljivači na računima točno navode udio svakog izvora energije u električnoj energiji koju je krajnji kupac kupio u skladu s ugovorom o opskrbi električnom energijom (navođenje na razini proizvoda).

Sljedeće se informacije stavljaju na raspolaganje krajnjim kupcima na njihovim računima i obračunima, prilažu tim računima ili obračunima ili postoji upućivanje na njih:

- (a) udio svakog izvora energije u sveukupnoj kombinaciji izvora energije opskrbljivača (na nacionalnoj razini, odnosno, u [Ugovornoj strani](#) u kojoj je sklopljen ugovor o opskrbi električnom energijom, kao i na razini opskrbljivača ako opskrbljivač posluje u više [Ugovornih strana](#)) tijekom prethodne godine na razumljiv i jasno usporediv način;
- (b) informacije o utjecaju na okoliš, najmanje u pogledu emisija CO₂ i radioaktivnog otpada iz proizvodnje električne energije dobivene iz sveukupne kombinacije izvora energije opskrbljivača tijekom prethodne godine;

Što se tiče drugog podstavka točke (a) u pogledu električne energije nabavljene na burzi električne energije ili uvozom od poduzeća smještenog izvan [Energetske zajednice](#), mogu se koristiti zbirni podatci koje je izdala burza ili predmetno poduzeće tijekom prethodne godine.

Kad je riječ o navođenju električne energije iz visokoučinkovite kogeneracije, mogu se upotrebljavati jamstva o podrijetlu izdana na temelju članka 14. stavka 10. Direktive 2012/27/EU. Električna energija iz obnovljivih izvora navodi se pomoću jamstva o podrijetlu, osim u slučajevima iz članka 19. stavka 8. točaka (a) i (b) Direktive (EU) 2018/2001, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MD-EnC od 30. studenog 2021.

Regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo poduzima korake koji su nužni kako bi se osiguralo da su informacije koje opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima na temelju ove točke pouzdane i da su pružene na nacionalnoj razini na jasno usporediv način.

PRILOG II.

PAMETNI SUSTAVI MJERENJA

1. **Ugovorne strane** osiguravaju uvođenje pametnih sustava mjerenja na svojem državnom području koji mogu biti podložni ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište i pojedinog potrošača ili tome koji je oblik pametnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.
2. Pri takvoj se procjeni uzimaju u obzir metodologija za analizu troškova i koristi i minimalne funkcionalnosti za pametne sustave mjerenja navedene u Preporuci Komisije 2012/148/EU te najbolje tehnike za osiguranje najviše razine kibersigurnosti i zaštite podataka.
3. Podložno toj procjeni, **Ugovorne strane** ili, ako je **Ugovorna strana** tako predvidjela, određeno nadležno tijelo, pripremaju vremenski raspored s ciljem za razdoblje od najviše 10 godina za uvođenje pametnih sustava mjerenja. Ako se uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni pozitivnim, najmanje 80% krajnjih kupaca mora biti opremljeno pametnim sustavima mjerenja ili u roku od sedam godina od dana njihove pozitivne procjene ili do 2024. u onim **Ugovornim stranama** koje su sa sustavnim uvođenjem pametnih sustava mjerenja započele prije **dana stupanja na snagu ove Direktive u Energetskoj zajednici**.